

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ШУМАРСТВА

Шуме Републике Српске

а . д . СОКОЛАЦ

**ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2020.
ГОДИНУ**

СОКОЛАЦ, новембар 2019. године

Садржај

I УВОД.....	3
II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2019. ГОДИНИ.....	6
1. УРЕЂИВАЊЕ ШУМА.....	6
2. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ	7
3. ЗАШТИТА ШУМА	7
4. ИСКОРИШЋАВАЊЕ ШУМА	9
5. ИНВЕСТИЦИОНА УЛАГАЊА	10
6. ФИНАНСИЈСКИ РЕЗУЛТАТ И МЈЕРЕ ФИНАНСИЈСКЕ КОНСОЛИДАЦИЈЕ	10
7. ЦЕРТИФИКАЦИЈА ШУМА	11
III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА.....	12
IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2020. ГОДИНУ	15
A. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2020. ГОДИНУ.....	15
B. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН.....	26
1. СЈЕМЕНСКО-РАСАДНИЧКА ПРОИЗВОДЊА И ШУМСКО-УЗГОЈНИ РАДОВИ.....	26
2. ЗАШТИТА ШУМА И ШУМСКОГ ЗЕМЉИШТА	30
3. ПЛАНИРАНИ ОБИМ СЈЕЧЕ И ПРОИЗВОДЊЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА	33
4. ПЛАН РЕЛИЗАЦИЈЕ ШУМСКИХ ДРВНИХ СОРТИМЕНАТА.....	38
5. ПЛАН УКУПНЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ.....	40
6. ОСТАЛИ ПРОИЗВОДИ ШУМАРСТВА	40
6.1 ПЛАН ЛОВСТВА	41
7. ПЛАН ПОСЛОВАЊА ЦЕНТРА ЗА ГАЗДОВАЊЕ КРШОМ	42
8. ПЛАН ПОСЛОВАЊА ИСТРАЖИВАЧКО-РАЗВОЈНОГ И ПРОЈЕКТНОГ ЦЕНТРА.....	43
9. ПЛАН РАДНЕ СНАГЕ.....	43
10. ПЛАН ОБРАЗОВАЊА И СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА.....	44
11. ПЛАН ЦЕРТИФИКАЦИЈЕ ШУМА.....	44
12. ПЛАН ФОРМИРАЊА И РАСПОДЈЕЛЕ УКУПНОГ ПРИХОДА.....	45
13. ПЛАН РАСХОДА	46
14. ПЛАН ИНВЕСТИЦИОНИХ УЛАГАЊА	48
ЗАКЉУЧЦИ:.....	50

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД

Табела 1.1. План потребних сјемена за сјетву у расадницима.....	1
Табела 1.2. План производње садног материјала.....	1
Табела 1.3. План шумскоузгојних радова.....	4
Табела 2. План заштите шума.....	9
Табела 3.1. План сјече по категоријама шума.....	10
Табела 3.2. Планирани обим сјеча /ЕТАТ/.....	48
Табела 3.5. Планирана сјеча по подручјима општина.....	52
Табела 4.1. Динамика сјече.....	57
Табела 4.2. Динамика привлачења.....	58
Табела 4.3. Динамика отпреме.....	59
Табела 5. План реализације шумских дрвних сортимената.....	60
Табела 5.2. План сортиментне реализације из редовних и ванредних сјеча.....	65
Табела 6. План укупне реализације.....	79
Табела 8. Формирање и расподјела укупног прихода.....	80
Табела 8.1 План расхода.....	81
Табела 8.2 План прихода и расхода /Биланс успјеха/.....	83
Табела 9. План инвестиционих улагања.....	86
Табела 7. План радне снаге.....	118
Табела 10. План образовања и стручног усавршавања.....	120
Табела 3.3 План сјечиве дрвне масе по одјелима.....	121

I УВОД

Шуме су биолошки најразноврснији и један од најсложенијих екосистема на копну.

Од свог постанка човјек је везан за шуму, живећи у њеној близини и од њених плодова. За цијелу биосферу непроцењива је вриједност шуме, јер она штити земљиште и има многоструки утицај на његову плодност, утиче на водни режим спречавајући ерозију, обавља климатско-заштитну функцију ублажавајући климатске екстреме, задржава велике количине отровних материја из ваздуха служећи као филтер за његово прочишћавање, смањује буку у градовима. Асимилациона површина шумског дрвећа значајно је већа од површине коју шума чини. Тако буква и храст имају 6-8 пута већу асимилациону површину од површине на којој расту. Шуме се користе за одмор и рекреацију, а повољан утицај шумских екосистема на здравље људи потиче од производње кисеоника, непосредног утицаја на патогене организме који су опасни по човјека, те од повољног утицаја на психофизичко здравље, опуштање од стресних ситуација које носи савремена цивилизација.

Према томе, шуме имају значај за човјека на различите начине, а један од начина коришћења је у привредне сврхе, што је могуће кроз генерације, само под условом да начин и обим коришћења не угрожава природни потенцијал и стање ресурса. Шуме представљају гигантску фабрику која, с обзиром на количину произведене органске материје (дрвета) нема конкуренције, а да при томе не загађује околину, него је, напротив, унапређује. Дрво је изванредна и вриједна сировина. Схватајући вриједност и значај дрвета за своју земљу и свој привредни живот многи народи називају своје шуме „зеленим златом“.

Користи у сфери материјалних добара, условљене степеном развијености производних снага људског друштва, уочљиве су у привредном животу, усљед чега су у свијести људи неријетко прихваћене као основна манифестација користи од шуме, док се остале користи на неки начин подразумијевају и пратеће су у извршењу основне функције шуме. Из тог разлога шуме се редукују, како по површини тако и по квалитету. Милиони кубика дрвне масе се сијеку, а све зарад задовољења потреба човјека за храном, горивом и материјалом за градњу. Велики комплекси шума се крче и претварају у оранице или у грађевинско земљиште. Све је то утицало на глобалну мобилизацију по питању очувања и опстанка шумских екосистема, која се огледа у формирању разних организација чија је првенствена намјена очување шума и одрживог газдовања са истим. Одрживо или трајно газдовање шумама подразумијева коришћење производа шума и употребу шума и шумског земљишта на начин и са интензитетом који ће очувати њихов биодиверзитет, производност, способност обнављања, виталност, те повећати њихов потенцијал за обављање еколошких, економских и социолошких функција у садашњости и будућности, на локалном и глобалном нивоу.

Шумарство постоји од када човјек покушава да шуму искористи за задовољење својих потреба. Имајући у виду сложеност шуме као биогеоценозе, као и многобројне захтјеве према шумама, често се више функција шуме преплиће на једној површини. Задатак шумарства као струке је да, између осталог, омогући неометано и равномјерно задовољење свих функција шума, на чему се заснива савремено, полифункционално газдовање. Генерално узевши, са порастом значаја и комплексности еколошких и социолошких функција шуме, усложњавају се и односи између различитих интересних група и видова коришћења шумских ресурса. На глобалном плану се у посљедњим деценијама значајно повећао број актера шумарске политике са различитим, неријетко и супротстављеним интересима. Имајући то у виду, примјена концепта мултифункционалног шумарства који осигурава уравнотежен однос потреба различитих интересних и корисничких група у односу на многобројне функције шуме, намеће се као једино конзистентно, али и најкомплексније рјешење.

Због специфичности и значаја шуме и шумског земљишта, те општекорисних функција шуме, шумарство не смије бити третирано као остале привредне гране. Производи шуме нису роба у класичном смислу, па шумарство у цјелини не можемо сматрати класичним робним произвођачем, што дефинише привредну грану. Третирамо ли шумарство као класичну привредну грану постоји објективна опасност да, држећи се само начела рентабилности и економичности, буду запостављени неопходни захвати у шуми, што онда доприноси паду равнотеже и вриједности шуме у будућности.

Шумарство као привредну грану карактерише, између осталог, и дуг процес производње, чије успјешно провођење зависи од рада неколико генерација шумарских радника. За његово успјешно вођење потребан је и континуирани процес планирања газдовања шумама, који стално тече мијењајући карактер по детаљности и обавезности провођења планираних мјера.

Вриједности ових простора су природна богатства, а међу њима шума заузима централно мјесто. То намеће обавезу шумарској струци да стратешки планира начин, обим и облик коришћења шума и функција шума на један трајно одржив начин, за дужи временски период. Шумарски сектор Републике Српске, кроз стратешко планирање, а уважавајући опште прихваћени принцип равнотеже економских, еколошких, социјалних и културних функција шума, може да пружи значајан допринос одрживом развоју Републике Српске.

Планирање је фаза управљања којом се пројектује будуће пословно понашање и на основу којег се руководи предузимањем акције да би се квалитетно организовало остварење у плану дефинисаних циљева. План представља интегрални скуп стратешких циљева и активности, који су потребни како би се у будућности остварио жељени резултат. Битна карактеристика планирања у шумарству је унутарсекторска повезаност и усклађеност циљева газдовања шумама утврђених законима, стратешким плановима, шумарском политиком.

Послови, мјере, задаци и активности у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини су првенствено усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча, израда, привлачење и реализација шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумско-привредних основа, приоритетима инвестиционих улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, као и на пружању квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима, утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, FSC стандардима, шумско-привредним основама, ловним основама, пројектима за извођење радова у шумарству и Смјерницама за израду годишњег производно-финансијског плана за 2020. годину.

Припрема и израда годишњег Производно-финансијског плана за 2020. годину Предузећа ради се у складу са Законом о шумама ("Сл.гласник РС" број 75/08 од 15. августа 2008. године) и Измјенама и допунама Закона о шумама ("Сл.гласник РС" број 60/13 од 18. јула 2013. године) који је, посматрано са правног и економског становишта дефинисао мјесто и улогу ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Чланом 4.став 1. Закона регулисано је да "шумама и шумским земљиштем у својини Републике управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде". Управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем у својини Републике је дјелатност од општег интереса.

Законом о измјенама и допунама Закона о шумама је регулисано да „Министарство врши контролу и праћење извршених радова Јавног предузећа шумарства и прави годишњу анализу активности, са оцјеном рада и приједлогом мјера у погледу даљег коришћења шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања“ (члан 31. став 5 Закона о шумама).

Законом је, даље регулисано да дио послова газдовања шумама и шумским земљиштем (коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, укључујући и обавезу одржавања), обавља ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац /у даљем тексту Предузеће/ на основу посебног уговора који закључује са Министарством уз претходну сагласност Владе РС (корисник шума и шумског земљишта). 23.11.2009. године закључен је Уговор о коришћењу шума и шумског земљишта у својини Републике Српске, укључујући и обавезу одржавања на период од 50 година, којим су уређена права и обавезе уговорних страна.

Предузеће остварује уговорна права на начин који одговара природним законитостима шумског екосистема, као и мјерама које омогућавају његову интегралну заштиту, одрживост биолошке равнотеже и биодиверзитета, а по основу провођења мјера којима се побољшава

еколошка, економска и социјална функција шумског екосистема. Чланом 34. и 35. Закона регулисана су права и обавезе нашег Предузећа као корисника шума, а то су првенствено:

- заштита шума и чување шума,
- израда и спровођење планских докумената (израда годишњег плана газдовања, извођачких пројеката),
- производња шумског репродукционог материјала,
- гајење шума,
- коришћење шума и осталих шумских производа,
- изградња и одржавање шумских путева и других објеката,
- унапређење општекорисних функција шума,
- вођење евиденција о шумама,
- обезбјеђење средстава за одржавање и заштиту шума,
- издвајање, уређење и унапређивање стања у постојећим сјеменским објектима,
- чување и одржавање граничних ознака између шума у својини Републике и шума у приватној својини,
- заштита шума од пожара и
- други послови одређени Законом и прописима донесеним на основу Закона.

Предузеће има обавезу очувања и увећања вриједности шума, обезбјеђења услова за развој и остваривање општекорисних функција шума, остварења најбољег економског ефекта, као и усклађивање својих планова и активности са плановима и активностима других корисника природних добара који обављају привредну дјелатност у оквиру истог подручја.

Предузеће, као корисник шума и шумског земљишта је дужно да:

- осигура економску функцију шума обезбјеђењем трајности приноса од дрвета и осталих производа и функција шума,
- повећава учешће шума високог узгојног облика у укупном шумском фонду,
- повећа површине под интензивним засадима ради повећања производње дрвета,
- преводи деградиране шуме у високе шуме уколико то еколошки услови дозвољавају,
- обезбјеђује природни начин обнављања и вјештачко подизање шума у складу са еколошким условима и
- обавља друге послове који доприносе развоју и очувању шума.

Предузеће има право интегралног коришћења шума и шумског земљишта ради стицања добити што подразумејива:

- производњу и промет шумских дрвних сортимената,
- производњу и промет шумског репродуктивног материјала,
- сакупљање, производњу и промет осталих шумских производа,
- експлоатацију камена, пијеска и шљунка за своје потребе,
- управљање ловиштима и
- друге дјелатности у вези са интегралним коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом.

У 2012. години усвојена је од стране Народне скупштине Републике Српске „Стратегија развоја шумарства Републике Српске за период 2011-2021. године“.

Чланом 28. Закона регулисано је да Јавно предузеће шумарства доноси годишњи план газдовања шумама у својини Републике који мора бити у складу са Шумскопривредним основама.

Саставни дио годишњег плана су извођачки пројекти. Садржај годишњег плана може се измијенити само због елементарних непогода и других непредвиђених околности и то по истој процедури по којој је првобитно донесен.

Годишњи план садржи: план заштите шума, гајења, сјеменско-расадничке производње, коришћења шума, изградње и коришћења инфраструктуре и коришћења осталих шумских производа, као и планирани обим средстава за извршење овог плана.

II ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОСЛОВАЊА У 2019. ГОДИНИ

У циљу што реалније израде плана пословања, маркирани су присутни проблеми и одређени основни правци будућег дјеловања, са освртом на пословање у претходној години.

Активности Предузећа у 2019. години су биле усмјерене на извршење обавеза проистеклих из шумско-привредних основа, преточених у годишњи план пословања за 2019. годину.

Пословну 2019. годину карактерише низ активности усмјерених на извршење свих планских задатака од узгоја, заштите и искоришћавања шума, до приоритетног инвестирања, трансформације, ефикаснијег рада и бољег финансијског резултата.

Предузеће је у 2019. години пословало у пословном амбијенту који се огледао у изузетној тражњи за нашим производима, што је недвосмислено потврда да је нарушено финансијско стање дрвопрерађивачког сектора узроковано негативним ефектима свјетске економске кризе у претходном периоду превазиђено, као и да дрвопрерађивачка индустрија биљежи развој који се огледа у већем степену финализације производа од дрвета, чиме се и извоз ове привредне гране константно повећава. Све је то утицало на повећање тражње за ШДС, те је самим тим дошло и до значајне консолидације нашег Предузећа. У смислу тога требало би размотрити могућност за лицитирање оних сортимената за којима је исказана највећа тражња на тржишту. У 2019. години суочили смо се са дефицитом извођача радова у шумарству, што је директна посљедица одлива производних радника. Са овом појавом се сусрећу готово све привредне гране, како код нас тако и у региону, а разлог је визна либерализација и дефицит радника у готово свим привредним и услужним дјелатностима у развијеним земљама Европске уније.

1. Уређивање шума

У току 2019. године прикупљени су и обрађени таксациони подаци и израђен је текстуални дио шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја :

- „Доњеврбаско“ и
- „Горњедринско“.

Извршено је прикупљање таксационих података за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја:

- „Доњедринско“ ,
- „Власеничко“ и
- „Милићко“.

Поред тога, у 2019. години су прикупљени подаци и урађен је Анекс шумскопривредне основе за Добојско-Дервентско шумскопривредно подручје.

Извршено је обиљежавање граница одјела за израду шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: „Чајничко“, „Рогатичко“ и „Мркоњићко“.

У 2019. години завршена је израда ловне основе за НП „Сутјеска“.

Настављен је мониторинг здравственог стања шума путем сателитских снимака за цијелу територију Републике Српске.

У 2019. години извршени су прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности извршен је преглед свих расадника, у погледу контроле производње и здравственог стања шумског сјемена и контроле здравственог стања садног материјала.

Извршено је пројектовање и урађена инвестиционо-техничка документација за изградњу 40 километара шумских камионских путева, као и пројекти за реконструкцију 40 километара шумских камионских путева. Завршена је израда Мастер плана отварања шума у Републици Српској.

У овој години настављени су послови обуке сјекача и тракториста у Јавном Предузећу у складу са одлуком Управе Јавног Предузећа, а по захтјеву шумских газдинстава.

У 2019. години започело се са прикупљањем података за израду запреминских и сортиментних таблица, као и података за израду норми и норматива рада за средства у шумарству. Осим тога, започело се са прикупљањем података за израду студије о потенцијалима осталих производа у шумама Републике Српске.

2. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

Сјеменско-расадничка производња организована је у "Центру за сјеменско-расадничку производњу" Добој /ЦСРП/, који у свом саставу има пет расадника („Станови“-Добој; „Петковача“-Брчко; „Бишина“-Шековићи; „Ступине“-Невесиње, „Горња Пухарска“-Приједор). ЦСРП Добој у оквиру Предузећа је формиран у циљу очувања генофонда шума Републике Српске и његовог одрживог коришћења за производњу квалитетног сјемена и садног материјала. Остваривање ове функције шума је увелико олакшано изградњом Сјеменског центра у расаднику "Станови" у Добоју 2009. године, чиме је Предузеће активно укључено у токове савременог шумарства. За сјетву је коришћено домаће сјеме, које је прикупљено из регистрованих сјеменских објеката.

У прилог томе иде и набавка постројења за индустријску производњу контејнерских садница, система за наводњавање растилишта, одређене количине контејнера и рамова. Ријеч је о донаторским средствима Пројекта одрживог газдовања шумама и крајолицима, чије активности финансира Глобални фонд за заштиту животне средине /GEF/ путем Свјетске банке. Коришћењем савремене линије за производњу садница значајно ће се побољшати квалитет садног материјала, а тиме и успјешност радова пошумљавања на терену.

За извршење плана производње садница припреме су почеле у јесен 2018. године када је извршена припрема земљишта за сјетву сјемена и пикирање садница. Извршење плана производње за 2019. годину, утврђено на основу инвентуре бројног стања садног материјала са 30.09.2019. године, је 73% у односу на план производње. Тренутна производња износи 8.860.195 комада. Реализација садног материјала закључно са 30.06.2019. године (прољеће) износила је 814.415 комада, што је за 48% више него у истом периоду прошле године.

У току 2018. и 2019. године ЦСРП Добој је запао у финансијске потешкоће, што је узроковало нарушавање финансијске равнотеже и погоршало ликвидност овог организационог дијела. На то су утицали бројни унутрашњи и вањски фактори, од смањења потреба ШГ за садним материјалом, што је директно утицало на смањење пословних прихода, до оних унутрашњих фактора као што су повећање обима производње које је изискивало повећане трошкове за остварење исте, повећање непроизводних трошкова, те трошкова одржавања и сл. Стање у које је запао овај организациони дио узроковало је иницијативу Управе ЈП да се покрене консолидација, што је и учињено у другом кварталу 2019.године. План консолидације је урађен и у њему се процјењује да ће 2019. годину овај организациони дио завршити са негативним пословним резултатом, јер је велики дио трошкова већ остварен и није их могуће смањити до краја године.

Као и ранијих година већина пошумљавања се планира у другој половини године, те се очекује да ће се повећати дистрибуција према крајњим корисницима до краја 2019. године.

У склопу „Центра за газдовање кршом Требиње“ основан је расадник који има функцију производње медитеранских врста садног материјала, чији обим производње садница у укупној производњи садног материјала је незнатан, цца 0,2 %.

Оцјена извршења шумско-узгојних радова у односу на план за 2019. годину није задовољавајућа, тако да се у високим шумама са природном обновом и шумским културама (проста репродукција) очекује остварење од 90 % посматрано вриједносно. Обим радова у изданаџним шумама, високим деградираним шумама и голетима способним за пошумљавање је на још нижем степену извршења, и очекује се остварење од свега 42 % у односу на план. Подбачај радова у оквиру проширене репродукције је узрокован недовољним средствима посебних намјена (надокнаде за унапређење општекорисних функција шума) у односу на обим ових радова који је предвиђен шумскопривредним основама.

3. Заштита шума

Заштита шума се проводи по Програму мјера и активности на заштити шума, Акционим планом Владе РС за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета дрвних сортимената, Плану заштите шума и објеката од пожара, Оперативним плановима заштите од пожара, а у складу с законским и подзаконским актима.

- Проведене су све превентивне мјере на заштити шума од пожара и од штетних инсеката.

- У вријеме писања овог документа, број пожара је знатно већи од броја у прошлој година, а самим тим и штете које су они до сада проузроковали су веће од прошлогодишњих. Већи број пожара је у највећој мјери посљедица временских прилика које су се огледале у знатно мање кишовитом љету у односу на прошлу годину, као и у изузетно дугом периоду јесени без кишних падавина. Посебно опасним можемо сматрати појаве пожара на већим надморским висинама у високим шумама са природном обновом који су знатно тежи за гашење и штете које они проузрокују су знатно веће. Са обзиром на све, мишљења смо да би се требале поштрили законске казнене одредбе за изазивање пожара, јер је досадашња пракса показала да су у већини случајева за починиоце истих, и када се докаже кривица, казне биле прениске у поређењу са материјалном штетом која је проузрокована. У том циљу потребно би било да се покрене иницијатива да се паљење ватре на приватним имањима кажњава ако се не обезбједи надзор ватрогасних служби, јер је већина пожара шума и шумског земљишта овим начинима изазвана.

Штете које су проузроковане бесправним сјечама су на нивоу прошлогодишњих (период 01.01-30.09.2019) али су и даље огромне. Сама чињеница да су укупно евидентирани штете закључно са 30.09.2019. године вриједносно износиле 1,5 милиона КМ довољно говори колики је то проблем нашег Предузећа.

У оквиру заједничких активности МУП РС (Управа полиције и ПС за интервенције), Инспектората РС (шумарска инспекција) и Службе интерне контроле Предузећа на спровођењу Акционог плана за сузбијање бесправних сјеча, крађа и нелегалног промета, вршена је контрола дрвопрерађивачких постројења, контрола усклађености документације са робом по врсти, количини и класи у односу на важеће стандарде, провјера исправности класирања по бројевима плочица, те контрола промета шдс. То се првенствено односило на провјеру легалности затечених шдс по питању испуњености одредби чл. 72. ЗОШ-а, те Правилника о обрасцу отпремног исказа и обрасцу отпремнице за промет шумских производа ("Сл. Гласник РС" бр. 13/09) и Упутства о обројчавању шдс ("Сл. Гласник РС" бр. 30/13), односно његове измјене ("Сл. Гласник РС" бр. 51/19). Поред тога, упоредо је провјерено поштовање нормативних аката ЈП-а који уређују пословне политике везано за израду и промет шдс, са посебним освртом на Закључак Управе ЈП-а бр. 02-9670/18, од 28.12.2018. године, којим се регулише начин отпремања целулозног дрвета четинара. Проведено је укупно 12 акција са обухватом цјелокупног подручја Републике. У тим акцијама укупно регистрована количина шдс који су привремено одузети због упитне легалности износи 1 930,31 m³. Како се њихов коначни статус одређује тек у поступку инспекцијског надзора, у овом моменту не располажемо званичним подацима о одузетим количинама. Поред заједничких активности, Служба интерне контроле Предузећа је у наведеном периоду обавила самостално активности на контроли промета шдс и том приликом регистровала укупно 252,68 m³ који су привремено одузети, о чему је обавијештена шумарска инспекција.

Због учесталих периодичних каламитета губара (*Lymantria dispar*), у свим газдинствима провођен је интензиван мониторинг контролних плоха. Градација ове штеточине је интензивирала координисање активности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, ЈП „Шуме РС“ а.д. Соколац и Оперативног тима за сузбијање губара са циљем праћења популације губара (бројност легала, паразитираност лутки, имага, проценат неоплођених јаја и проценат паразитираности јаја у јајним леглима).

Заштита шума од поткорњака базира се на: мјерама успостављања шумског реда, сјечи случајних ужитака (израда свих нападнутих стабала), примјени феромонских препарата за контролу и сузбијање сипаца у вријеме њиховог ројења, и само у изузетним случајевима (гдје друге методе не могу да се примијене) усмјерена употреба дозвољених инсектицида.

И поред свега наведеног, у претходним годинама евидентно је повећано учешће целулозног дрвета четинара што је директно везано за појаву нарушене биолошке стабилности четинарских састојина, у којима је велики број девитализованих стабала лака мета за поткорњаке, који су у овом ланцу секундарне штеточине. У свим оним газдинствима гдје је ова појава интензивнија приоритет у раду је санација кроз сјечу случајних ужитака, па и по цијену обуставе радова на редовним сјечама, док се не санирају све локације на којима је евидентирано сушење четинарских стабала. Прописане мјере ће имати смисла само онда ако се на жаришту, поред фенотипски нападнутих стабала у језгру, изврши и сјеча следећег прстена 5-10 метара условно здравих стабала, јер је из искуства познато да су се у њима већ настанили поткорњааци. И даље је

потребно наставити са спровођењем правилника о шумском реду којим је предвиђено гуљење свих свјежих случајних ужитака.

Уз ове мјере потребно је на дугорочном плану инсистирати на пошумљавању лишћара у чистим четинарским шумама са циљем да се проценат лишћара доведе до 30 % учешћа, јер ће се тиме смањити киселост земљишта, а самим тим ће се добити стабилније и отпорније састојине на све биотске и абиотске утицаје. Мање пошумљавање лишћара је и даље присутно и апострофира се као проблем у дистрибуцији садница у ЦСРП Добој.

Сушење састојина хрста китњака је присутно како на планини Озрен тако и на другим локалитетима: Фоча, Рогатица итд. У већини случајева се суховрхост стабала преноси на цијела стабла те су иста предмет санитарних сјеча. На локацијама на којима нема природног подмлатка врши се пошумљавање, или се врши припрема земљишта за природну обнову. На површинама гдје је дошло до природног обнављања хрста китњака извршене су мјере њега.

4. Искоришћавање шума

Због повољних услова на тржишту који се манифестују у израженој потражњи шумских дрвних сортимената, ова година је једна од најбољих у задње вријеме. Са друге стране све присутнији је проблем недостатка радне снаге за извођење експлоатационих радова, што је проузроковало да је већина газдинстава у већој или мањој мјери имала проблеме да оствари планиране задатке у сјечи, изради и привлачењу ШДС. Без обзира не све речено очекује се да ће све фазе бити остварене са 92 %. Велика потражња за ШДС је утицала да Предузеће у току цијеле године није имало проблема са залихама и исте су цијеле године биле у висини или мање од једномјесечне планиране произвоње (коэффициент се кретао у распону од 0,8 до 1,0).

Због већ поменутог сушења четинарских састојина, ванредне сјече у истим су заступљеније у односу на план и директно су утицале на веће очекивано учешће целулозног дрвета четинара за 0,42 % у односу на планирано. Учешће трупаца се очекује веће од планираног за 1,73 % што је позитивно, али је потребно још више инсистирати на његовом повећању. Учешће оба ова сортимента је повећано на рачун рудног дрвета четинара и ТТ стубова. Код лишћара се очекује повољнија сортиментна структура, која се огледа у већем учешћу трупаца у односу на планирано. Све ово је условило да се очекује већа просјечна цијена без малопродаје, у односу на планирану, за 4,87 КМ/ м³.

У циљу унапређења квалитета и евиденција производње примјењиване су:

- мјере с посебном поентом на квалитетном и стручном кројењу и класирању сортимената, основном предуслову за бољи сортиментни напад,
- јединствене евиденције,
- израђен Правилник о поступку уступања радова у шумарству, прилагођен донешеним прописима,
- јединствене норме и калкулације.

Радови на искоришћавању осталих шумских производа су практично на почетку. Изузетак је „Центар за газдовање кршом“ Требиње у коме се, у складу са одлукама управних органа Предузећа из ранијег периода, приступило плантажном узгоју лаванде на површини од 2,08 ха. У 2019. години извршени су радови на њези плантаже и то: међуредна обрада земљишта, фрезање, окопавање, прихрањивање и залијевање садница. У овој години извршена је и берба цвијета лаванде у количини од 1.777 kg. На површини од 2,4 ха засада смиља вршени су радови њега, прихрањивања, залијевања и др. Све ове радове су извршили радници ЦГК, као и бербу цвијета у количини од 12,25 kg. Од ове количине цвијета дестиловано је 8,70 kg у дестилатору ЦСРП Добој и добијено је 5,75 литара етеричног уља смиља.

Успјешнији рад и већи ефекти од споредних шумских производа се могу очекивати доношењем националне шумарске политике Републике Српске, кадровским јачањем у организационим дијеловима, упутствима за рад, те обезбјеђењем пратећих објеката (хладњача, магацина) и тржишта. Организовано прикупљање и откуп осталих шумских производа (гљиве, љековито биље, шумски плодови, пужеви итд.) је заступљено у укупном приходу Предузећа у малим износима. Коришћење шљунка, пијеска и камена врши се искључиво за властите потребе у складу са Законом.

Активности у ловиштима одвијају се у складу са законским прописима, ловним основама и годишњим планом коришћења ловишта.

Годишњи планови коришћења ловишта, за наша ловишта, раде се за период 01.04. текуће до 31.03. наредне године, односно за период биолошке године, па се за исти временски период прати и извршење планских задатака. Из тог разлога не можемо имати коначне податке о извршењу ловних планова, већ ћемо користити податке шестомјесечног извршења ловних планова коришћења наших ловишта.

Извршење одстрела је слабије, због недостатка страних ловаца, услјед неспровођења Конвенције о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне (CITES), а већини домаћих ловаца су цијене одстрела превисоке, поготово атрактивне дивљачи. Директна посљедица неинтензивирања ловног туризма је повећање броја криволоваца, те се тако већина наших ловочувара којих има 37 (уз напомену да у појединим газдинствима послове на ловочувању обављају и чувари шума) већину свог времена проводе у превенцији криволова, умјесто да се посвете унапријеђењу лова и ловног туризма.

5. Инвестициона улагања

У инвестиције би према оцјени требало бити уложено приближно 18,4 милиона КМ, што је око 35 % у односу на план инвестиција за 2019. годину. Највећа инвестирања су извршена у:

- биолошке инвестиције,
- изградњу и реконструкцију шумских камионских путева,
- шумскопривредне основе, и
- набавку возила и основних средстава.

Разлог неизвршења је углавном финансијске природе, односно у неликвидности појединих организационих дијелова.

Опредјељење органа управљања је да би и убудуће требало задржати досадашње приоритете улагања.

6. Финансијски резултат и мјере финансијске консолидације

По садашњим процјенама очекује се позитиван финансијски резултат од око 3,7 милиона КМ у Предузећу као цјелини. Предузеће је по полугодишњем обрачуну исказало губитак од 2 629 030 КМ, при чему је осамнаест организационих дијелова исказало негативан резултат, док су остали организациони дијелови пословали позитивно. Првенствени разлог овог стања је било неизвршење планираног обима производње. На дан 30.06.2019 године сјеча је остварена са 39 %, а реализација са свега 36% планиране на годишњем нивоу. Са обзиром на очекивања да се производња оствари са 92 % до краја године, предузеће ће у цјелини позитивно пословати, док се негативан резултат очекује у пет организационих дијелова, чему је узрок неизвршење плана у потпуности.

Управа Предузећа је предузела енергичне мјере производно-финансијске консолидације на свим нивоима и у свим организационим дијеловима у сфери смањења трошкова пословања, а исто тако учињени су додатни напори на квалитетнијој реализацији ШДС.

Овакав резултат је посљедица константних мјера које се огледају у:

- потпуном извршавању планских задатака,
- спровођењу донешених мјера с посебним освртом на боље кројење и класирање шумских дрвних сортимената,
- повећању учешћа више вриједних сортимената,
- свођењу свих залиха на оптимум,
- спровођењу мјера штедње на свим нивоима,
- бољој наплати и одабиру солвентнијих купаца,
- утуживању дужника,
- репрограмирању и коначном рјешењу дуготрајног дуга предузећа дрвне индустрије,
- инвестирању у утврђене приоритете, а у складу са могућностима.

7. Сертификација шума

Повећана друштвена свијест о уништавању и деградацији шума је довела до тога да се потрошачи желе осигурати да куповином дрвета и других производа шуме неће допринијети том уништавању, већ помоћи очувању шумског богатства за будућност. Одговарајући на такве захтјеве, појавиле су се међународне организације које су израдиле стандарде које је потребно задовољити како би се стекло право на заштићену маркицу која је препознатљива и означава производе који су настали одговорним газдовањем шумама. На основу тога разрађене су процедуре којима се испитује да ли они који газдују шумама и шумским земљиштем поштују одредбе међународно признатих стандарда за сертификацију газдовања шумама.

У ЈПШ „Шуме Републике Српске“ је организован групни систем FSC сертификације газдовања шумама. У том систему Јавно предузеће осигурава својим интерним процедурама да се сви чланови групе придржавају FSC стандарда, а акредитационо тијело које је издало сертификат методом узорка врши годишњи мониторинг Јавног предузећа.

Јасна опредјељеност Предузећа на процесима сертификације није само последица тога што је сертификовање незаобилазна активност на путу европских интеграција, већ и због бројних побољшања која процес сертификовања доноси.

Ту прије свега мислимо на :

- процјену еколошко-социјалног утицаја шума, која се мора уважавати у процесима планирања;
- издвајање шума високе заштитне вриједности;
- повећање заштите на раду;
- процедуру мониторинга општих карактеристика шуме и пословања Предузећа;
- комуникацију са осталим корисницима шумских потенцијала (интересне групе);
- транспарентност пословања;
- задовољавање правних регулатива и побољшање свих видова евиденција.

Редовни надзор примјене FSC стандарда обављен је у периоду 21. до 25. октобра 2019. године. Надзор је обављен у шумским газдинствима „Добој“ Добој, „Врбања“ Котор Варош, „Борја“ Теслић, „Клековача-Потоци“ Источни Дрвар, „Оштрељ“ Дринић и „Горица“ Шипово. Процес надзора садржавао је консултације са заинтересованим странама и процјену у шумским газдинствима. Почетни састанак одржан је у ШГ „Добој“ Добој, а завршни у просторијама одјељења Дирекције Јавног предузећа у Бањој Луци.

Приликом прегледа утврђене су неке неусаглашености са FSC стандардима у виду малих корективних грешака које треба у наредном периоду отклонити. Урађени су акциони планови за отклањање неусклађености. Све ово изискује озбиљност у поштивању критерија које прописују FSC стандарди, као и да газдинства са великом одговорношћу приступе отклањању примједби. Само колективни и одговорни рад може да уроди добрим резултатима, с обзиром да је најављено да се ради на проширењу FSC стандарда, односно индикатора. Све претходно наведено не умањује важност сертификата који посједујемо, поготово ако се има у виду како се шумарства у нашем окружењу муче да добију сертификат, а и када га добију он не важи за цјелокупно подручје. ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац посједује сертификат SGS-FM/COC 004338, чија је важност од 10. марта 2018. године до 9. марта 2023. године. Сертификат се односи на све површине шума и шумског земљишта које користи Јавно предузеће.

III САДАШЊЕ СТАЊЕ ШУМАРСТВА

Шума као обновљиви природни ресурс је јавно добро које обавља низ функција, обезбјеђујући различите производе и услуге које служе човјеку за задовољење његових потреба. Због своје разнолике структуре, као и због изузетне способности регенерације она се сматра кључним ресурсом за развој како Републике Српске, тако и Босне и Херцеговине у цјелини. Главне врсте дрвећа су буква јела, смрча, бијели и црни бор, различите врсте храста, а у нешто мањем проценту племенити лишћари (јавор, бријест, јасен) и воћкарице (дивља јабука, трешња, крушка).

Развој човечанства, индустријализација и благодети модерне цивилизације који су доживјели нагли успон протеклих стољећа, засновани су на неконтролисаној и прекомјерној коришћењу природних богатстава. Услед све већег степена деградације природе и животне средине, претјеране експлоатације и драстичног смањења необновљивих природних ресурса, суочавамо се са посљедицама, као што су: нестанак врста, непрекидни раст броја врста које су угрожене и којима пријети ишчезавање, нестанак и фрагментација станишта и екосистема, и коначно, стални раст стопе опадања биолошке разноврсности. Притисак на природу се одражава и на екосистем шума.

С друге стране, опстанак човјека непосредно је условљен очувањем природних ресурса Планете, чија је основа укупна биолошка разноврсност њеног живог свијета, односно разноликост унутар различитих врста, као и између врста и екосистема. Стога је у савременим стратегијама развоја уврштен и концепт заштите и очувања биодиверзитета, односно планирање привредног и општедруштвеног развоја, уз рационално коришћење ресурса и очување природе и животне средине. У свим дијеловима свијета растућа је свијест о добробити и користи биолошке разноврсности за живот и здравље сваког појединца и о томе да је биолошка разноликост глобална имовина од огромне вриједности не само за садашње него и за све будуће генерације. Шуме представљају најзначајнију ризницу биолошке разноврсности на Земљи.

Специфичан географски положај и разноликост геолошких, геоморфолошких, хидролошких, климатских и педолошких одлика, произвели су да Република Српска представља подручје изузетног генског, специјског и екосистемског диверзитета, који се мора очувати актуелним облицима очувања биодиверзитета, као што су конзервација зрелих састојина кроз природне резервате, националне паркове, сјеменске састојине и групе стабала или појединачна стабла и очување генофонда подизањем специјализованих култура.

Шумарство представља привредну грану која се бави узгојем, заштитом и искоришћавањем шума. Савремени концепт газдовања шумама треба форсирати у циљу стварања услова за максимално остваривање већине функција шуме. Поред максималне продукције дрвета, односно продукције других добара, циљ је и остваривање бројних заштитно-регулаторних и социокултурних функција шуме. Основни циљ газдовања шумама је да се осигура трајно газдовање кроз коришћење и проширење истих. Пословна и развојна политика Јавног предузећа и организационих дијелова утврђује се планским документима, односно плановима развоја и програмима рада у складу са Законом и Статутом.

ЈПШ "Шуме Републике" Српске постоји већ дуге четврт вијека и у том периоду је претрпело бројне структурне и организационе промјене. Ове промјене су дјелимично узроковане и мјењањем законске регулативе, која је дефинисала мјесто нашег предузећа у самом начину и методама управљања са шумом као једним од највећих природних ресурса које посједује Република Српска. По важећем Закону о шумама, шумама и шумским земљиштем у власништву Републике Српске управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. Јавно предузеће "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац је дужно да врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа, узгоја и заштите дивљачи у додијељеним ловиштима, учествује у пројектовању и научно-истраживачком раду, као и на осталим корисним функцијама шума. Све ове радове наше Предузеће остварује преко 31-ог организационог дијела, односно 26 шумских газдинстава, "Центра за сјеменско-расадничку производњу", "Центра за газдовање кршом", "Истраживачко-развојног и пројектног центра", шумарске куће „Огњиште“ и Дирекције Јавног предузећа, који немају својство правног лица.

На основу расположивих података из Катастра шума са стањем 31.12.2018. године Јавно предузеће шумарства "Шуме Републике Српске" врши радове: узгоја, заштите и искоришћавања шума и осталих шумских производа на површинама државних шума које су дате у следећој табели:

Катастар свеукупних дрвних маса у државним шумама по ширим категоријама шума

Категорија шума	Површина	Залиха свеукупне дрвне масе		Просјечни годишњи прираст		Планирана сјеча (просјечна)	Извршена сјеча (у 2018.г.)
	ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³ /ha	m ³	m ³
Високе шуме са природном обновом	471 428	157 951 359	335	3 707 248	8	2 708 437	2 470 724
Високе деградирание шуме	19 382	3 771 699	195	79 532	4	190 449	16 445
Шумске културе	53 077	8 910 363	168	447 254	8	140 178	104 680
Изданачке шуме	216 488	25 303 829	117	947 889	4	317 376	138 999
Површине подесне за пошумљавање и газдовање	165 721						
Површине неподесне за пошумљавање и газдовање	63 815						
Узурпације	20 838						
Укупно	1 010 748	195 937 250	258	5 181 923	7	3 356 440	2 730 848

Шуме и шумско земљиште у Босни и Херцеговини се простиру на површини од 2 709 800 ha, што чини 53% површине државе. Од те површине око 20 % се налази у приватном власништву. Високе шуме, високе деградирание шуме и изданачке шуме се простиру на 81,5% површине. Од те површине чак 33,9 % чине изданачке шуме које су настале као последица чистих сјеча на великим површинама у високим шумама у доба аустроугарске анексије, те честих ратова на овим просторима. На девастацију шума нису толико штетно утицали ратови колико су то послератни периоди када се шума експлоатисала са великим интензитетом.

У контексту тога треба посматрати и стање шумског фонда Републике Српске које се огледа у томе да се од укупне површине од 1 310 215 ha, у државном власништву налази 1 010 748 ha или 77 % свих шума Републике Српске. У оквиру државних шума знатан дио односи се на површине подесне и неподесне за пошумљавање и газдовање, те изданачке шуме (44 %). Због претходно наведеног, намеће се обавеза свих, а посебно Предузећа, редовног пошумљавања подесних површина, те провођења мелиоративних радова у изданачким и високим деградираним шумама чиме се исте преводе у виши узгојни облик.

Залихе свеукупне дрвне масе у високим шумама са природном обновом износе 335,05 m³/ha, односно око 235 m³/ ha нето дрвне масе.

Залихе у шумским културама износе просјечно 167,88 m³/ha свеукупне дрвне масе, уз напомену да је залиха далеко већа јер су у површину урачунате и културе испод таксационог прага, а за њих немамо дрвну масу.

Залиха у високим деградираним шумама износи 194,60 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha, а у изданачким шумама 116,88 m³ свеукупне дрвне масе по 1 ha.

Просјечни годишњи прираст у свим категоријама шума којима газдује Предузеће је 6,81 m³/ha свеукупне дрвне масе.

Залиха свеукупне дрвне масе у доба уређивања, увећана за прираст и упоређена са пробном дознаком је основ за одређивање висине сјеча, односно етата.

Отвореност шума и шумског земљишта износи 9,48 km на 1000 ha. Градња нових путева током ратног и поратног периода је била незнатна, а углавном је улагано у поправке и одржавање

постојећих путева. Улагања у изградњу и реконструкцију шумских камионских путева заслужују посебну пажњу, не само када је ријеч о државним шумама него и о свим другим шумама и шумским земљиштима Републике Српске. Разлози томе су вишеструки. Због ниске отворености шума етат се не реализује на цијелој површини шумскопривредних подручја. Ниска отвореност шума има за посљедицу повећање транспортних дистанци у фази примицања и привлачења израђених дрвних сортимената, те с тим у вези, повећање трошкова транспорта и обима штета изазваних примјеном механизације. Због ниске отворености, отежане су мјере заштите шума, посебно од пожара, недовољно су валоризоване услужне користи и општекорисне функције шума, успорен је развој руралних подручја. Самим повећањем отворености шума повећала би се активност на прикупљању споредних шумских производа. У склопу ИРПЦ-а у оквиру секције за путеве врши се израда инвестиционо-техничке документације за градњу нових и реконструкцију постојећих камионских путева. У 2018. години инжењери ИРПЦ-а су вршили презентацију отварања шумских комплекса примарном и секундарном мрежом путева и све је више организационих дијелова који се одлучују на овај вид планирања и градње путне мреже. Отварање до сада неотворених шумских комплекса у првим годинама свакако не може дати неки видљив финансијски ефекат, јер је углавном ријеч о сјечима у презрелим састојинама или састојинама лошијег квалитета, али ефекти ових отварања ће се видјети након два-три уређајна периода, како кроз јефтину експлоатацију тако и кроз побољшање квалитета тих састојина, а то нам је са шумарског становишта примарни циљ, уз напомену да се са њим обезбјеђује трајност прихода, са тенденцијом да се исти и повећа у смислу повећања приноса дрвне масе.

Приватне шуме су дуго времена биле потиснуте на маргине шумарства у стручном и друштвеном погледу. Приватне шуме заузимају 23% површине шума и шумских земљишта у Републици Српској или око 11% од укупне површине Републике. Приватне шуме су подијељене на 600.000 катастарских честица у посједу око 340.000 власника. Стање приватних шума је незадовољавајуће прије свега у погледу узгојног облика: учешће високих шума је око 35%, изданачких 64%, а остатак се односи на високе деградиране шуме, шумске културе те подручје крша и голети. Такво стање узгојних облика утиче на изразито неповољну структуру, како по показатељима производности и квалитета тако и по степену очуваности. Залихе су знатно мање од нормалних, што за собом повлачи у просјеку смањење запреминског прираста, а самим тим и приноса дрвне запремине. Сложене друштвене прилике у задњих тридесетак година утицале су на појаву озбиљне девастације и крчења приватних шума. Вршење стручних услуга у приватним шумама повјерено је ЈПШ „Шуме Републике Српске“.

IV ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН ЗА 2020. ГОДИНУ

Систем планирања представља стручну разраду и формулисање задатака у циљу остваривања општих и осталих циљева и интереса. Планови газдовања шумама су стручна интерпретација циљева и интереса Републике, а њихова реализација је задатак свих запослених радника шумарства.

Системи планирања и планска рјешења имају задатак да дају рјешења којима се што потпуније остварују укупни захтјеви и интереси друштва у односу на потенцијале шумских подручја, њихово унапрјеђивање и рационално коришћење. У садашњим условима савремено планирање по свему треба да има карактер интегралног на различитим нивоима. При томе се мора имати у виду :

- међупланска зависност и повезаност,
- међугранска зависност и повезаност,
- вишефункционалност шуме као искористивог природног ресурса,
- узајамност и повезаност појединачних планова у оквиру производно-финансијског плана,
- интегралност појединих фаза у плану обухваћеном периоду на релацији план-реализација-контрола.

Послови, задаци, активности и мјере у Производно-финансијском плану свих организационих дијелова и Предузећа у цјелини у 2020. години, биће превасходно усмјерени на чување и заштиту шума, његу и одржавање постојећих шумских култура, нова пошумљавања, унапређење и развој сјеменско-расадничке производње, искоришћавање шума (сјеча и израда шумских дрвних сортимената) у складу са реалним могућностима шумских састојина и одредбама шумскопривредних основа, приоритетна инвестициона улагања, унапређење стања у ловиштима којима газдују шумска газдинства, пружање квалитетних и правовремених стручних услуга у газдовању приватним шумама, те на стварању повољнијих услова рада и уопште бољег финансијског резултата.

Основ за припрему и доношење Плана су обавезе у газдовању шумама и ловиштима утврђене Законом о шумама, Законом о ловству, Законом о јавним предузећима, подзаконским прописима, шумско-привредним и ловним основама, Трогодишњим и годишњим плановима газдовања шумама, извођачким пројектима, Програмом изградње шумских камионских путева, Програмом израде шумско-привредних основа за наредни уређајни период и "Смјерницама за израду плана".

А. ЗАЈЕДНИЧКИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА ИЗРАДУ ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКОГ ПЛАНА ЗА 2020. ГОДИНУ

"Смјернице", односно "Заједнички елементи за израду плана", усвојене на сједници Управе Предузећа одржаној 18.09.2019. године, засноване на прописима, одредбама шумскопривредних и ловних основа, годишњим плановима газдовања и извођачким пројектима, присутној проблематици из претходне године, процјени будућих тржишних кретања, су основ реалне израде плана пословања. Ради сагледавања реалности израде Плана по организационим дијеловима и на нивоу Предузећа по свим сегментима планирања преносимо интегрални текст "Смјерница" за израду овог документа:

1. Сјеменско-расадничка производња и шумскоузгојни радови

1.1. У циљу стварања потребних услова за производњу квалитетног шумског сјемена познатог поријекла, планирати радове и везано за њих трошкове на ревизији, регистрацији и уређивању сјеменских састојина, са акцентом на регистрацији сјеменских састојина лишћарских врста и воћкарица, као и појединачних стабала која би се уписала у регистар и додатно заштитила. На основу праћења обилности уroda сјемена потребно је планирати бербу сјемена из регистрованих сјеменских објеката.

У "Сјеменско-расадничком центру" Добој производњу шумских садница планирати у складу са стањем залиха утврђених по врсти, старости и начину производње садног материјала у 2019. години, стварним потребама шумских газдинстава, могућностима пласмана на домаћем тржишту (пошумљавања у приватним шумама), као и могућностима пласмана ван граница Републике Српске. Планирање производње сјемена и садног материјала усмјерити према производњи врста које су проистекле из одредаба ШПО-а, са посебним акцентом на производњу садница букве, племенитих лишћара и јеле. Недостатак врста рјешавати замјеном, сходно еколошко-вегетацијским карактеристикама за сваку врсту појединачно, док се не постигне континуитет производње.

Имајући у виду да је у оквиру ЦСРП Добој покренута производња контејнерског садног материјала, организациони дијелови у калкулацијама трошкова пошумљавања требају да имају у виду цијену ових садница. Успјех пошумљавања наведеним садним материјалом је далеко већи, посебно што се у наредном периоду очекују климатске промјене у смислу смањења и распореда падавина на годишњем нивоу који се карактерише са дужим сушним периодима.

Трошкове расадничке производње треба планирати по врсти производа и старосној структури на бази усвојених Норматива за сјеменско-расадничку производњу.

1.2. У шумскоузгојне радове у оквиру просте репродукције планирати све радове у просјечном годишњем обиму, који су утврђени у ШПО за уређајни период, за високе шуме са природном обновом и шумске културе (проста репродукција).

Члан 21, став 2 Закона о шумама и члан 3 Закона о измјенама и допунама Закона о шумама прописују да ће се сви шумскоузгојни радови предвиђени Основом извршавати за сваку годину по обиму и по квалитету, а незавршени радови из текуће године морају се завршити у наредној години.

Шумска газдинства која у протеклом дијелу уређајног периода нису извршила планиране радове, план годишњих радова ће увећати за количине неизвршених радова кроз преостале године уређајног периода. Планиране неизвршене радове треба завршити до краја уређајног периода, са посебним акцентом на пошумљавању.

Посебну пажњу посветити планирању радова на њези и одржавању постојећих шумских култура (чишћење од корова, изданака и избојака и неопходне прореди). Уколико стварно стање шумских култура (загушеност од корова, изданака и избојака због недовољне његе и одржавања у протеклом периоду) захтијева да се радови на њези и одржавању култура планирају у обиму већем од предвиђеног у плану шумско- узгојних радова у шумскопривредној основи, обавеза је сваког газдинства да у таквим случајевима планирају увећан обим тих радова.

Пројекте за извођење по објектима урадити благовремено, што ће са аспекта финансијских показатеља као и због адекватног начина рјешавања избора врста дрвећа за пошумљавање даље помоћи при планирању расадничке производње.

Напомена: Јединственим нормама радова у шумарству нису обухваћене све радне операције из области гајења шума, као и норме сјече, израде и извлачења шумских дрвних сортимената од проредног материјала, те ће се исте допунити, а до тада користити норматив Јавног предузећа „Србијашуме“ за наведене радове.

1.3. У шумскоузгојне радове у оквиру проширене репродукције планирати радове предвиђене за високе деградиране шуме, изданачке шуме и голети у плану шумскоузгојних радова у шумскопривредној основи.

Планирање наведених радова вршити на основу снимљеног стања на терену и јасно прецизираних површина на терену.

Извршење обима планираних радова ће зависити од финансијских средстава која се обезбиједи из надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у шумарству Републике Српске и осталих извора финансирања (неутрошена средства надокнаде за коришћење шума, донације, остварена добит у пословању шумског газдинства и ЈПШ).

Из средстава која су прикупљена по основу надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта, као и надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума, приоритетно

планирати набавку садног материјала, односно радове на пошумљавању. Контролу планирања шумскоузгојних радова вршиће Сектор за производњу.

Напомена: План шумско-узгојних радова доставити по шумским управама и укупно за газдинство.

1.4. Досљедно примијенити Упутство за технички пријем (колаудацију) и провјерити сву потребну документацију.

Примијенити типске обрасце плана шумскоузгојних радова, извјештај о извршењу шумскоузгојних радова и катастра шумскоузгојних радова (кат 7).

2. Заштита шума

Заштита шума и шумског земљишта обухвата мјере и активности које се спроводе ради заштите од биотичких, абиотичких и других чинилаца који могу да изазову штетне посљедице по шуму и шумско земљиште (ЗОШ-члан 50.).

Угроженост шума је вишеструка, било да се ради о човјеку, биљним болестима, инсектима или природним непогодама. Да би се благовремено предузеле мјере заштите шума и шумског земљишта, неопходно је редовно праћење здравственог стања шума, путем Извјештајно-дијагнозно прогнозне службе у саставу ИРПЦ-а.

Предузеће, као корисник шума има обавезу да обавјештава Министарство о појави штеточина и насталој штети у шуми. Предузеће је обавезно да контролу здравственог стања шума и мјере на сузбијању биљних болести и штеточина, као и евиденције проводи у складу са законским и подзаконским актима.

Послове, мјере, задатке и активности у области заштите шума планирати у складу са стањем на терену, а у складу са Законом о заштити од пожара, Правилником о шумском реду и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац који обухвата:

- заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта);
- заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи;
- заштиту шума од штетног дјеловања инсеката и гљива;
- заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих (или иновирање тог плана из претходне године).

2.1. План заштита шума од бесправних сјеча, бесправног промета и бесправног заузимања шума и шумског земљишта мора да садржи:

- Активности провођења Акционог плана Владе Републике Српске за сузбијање незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије у Републици Српској.
- Контролу лугарских реона минимално једанпут годишње,
- Формирање и опремање интерне контроле у ШГ и њена сарадња са Интерном контролом на нивоу Предузећа и осталим контролним органима.
- Обнављање уништених граничних знакова.

Везано за разграничење државне и приватне шуме и шумског земљишта у следећој години наставити рјешавање узурпација, у складу са Законом о узурпацији ("Сл. гласник РС", број; 70/06 од 24.07.2006. године), којим су одређени рокови, носиоци и поступак рјешавања узурпација. Треба истаћи да поменути Закон предвиђа (чланови 17. и 18.) успостављање граничне линије (тамо гдје то није урађено раније) између шума и шумског земљишта, с једне стране, и пољопривредног земљишта, с друге стране.

2.2. У претходним годинама у Републици Српској четинарске састојине су најугроженије од штетних инсеката (сипаца четинара), што је директна посљедица нарушене биолошке стабилности ових састојина, у којима је велики број девитализованих стабала лака мета за сипце као секундарне штеточине. Планом сјече за 2020. годину у свим газдинствима првенствено треба обухватити локације на којима је евидентно сушење стабала. Мониторинг здравственог стања мора се наставити и у наредном периоду. Један од узрока појаве каламитета поткорњака су и

посљедице елементарних непогода (пожар, сњеголоми, вјетроломи и др.), а исте се морају санирати у наредној години.

Сва ШГ су обавезна проводити активности на очувању и унапређењу здравственог стања шума, досљедно примјењујући одредбе Правилника о шумском реду у свим категоријама шума. Сјеча, израда и реализација случајних ужитака је обавезујућа.

Мониторинг здравственог стања четинарских састојина је обавезујући и за наредну годину. Процедуре набавке феромонских препарата и клопки морају се провести на вријеме, да би постављање истих било урађено на вријеме, прије ројења поткорњака.

2.3. У 2020. години наставити мониторинг стања популације губара у складу са Упутством, те планирати потребне радње и средства како би се спријечиле евентуалне штете на шуми које наноси овај инсект.

Појава сушења састојина јеле и састојина храста није нова и не дешава се само код нас него у цијелој Европи. У наредној години морају се планирати санитарне мјере у угроженим састојинама, али и детаљно снимање угрожених састојина.

2.4. Заштита шума од пожара подразумијева обавезу свих шумских газдинстава да донесу:

1. Оперативне планове за заштиту шума од пожара за 2020. годину, са свим компонентама за превентивно дјеловање и припремним активностима за брзо дјеловање у случају евентуалног пожара.

Оперативним планом морају бити дефинисане сљедеће активности, а на бази процјене угрожености шумскопривредног подручја:

- Мрежа осматрачница и систем дојаве.
- Мобилне екипе за патролна дежурства (нпр. јавни путеви, излетишта, простори гдје чобани чувају стада), дежурства и у дане викенда, празника и у вријеме било каквог окупљања у природи. Врло је битна комуникација са невладиним организацијама (нпр. ловци), које се морају укључити у све облике активности на заштити шума од пожара.
- Извођачи радова морају се такође упознати са активностима превентивног дјеловања на спрјечавању пожара и мјерама и активностима на гашењу евентуалних пожара. Извођачи радова морају поштовати законске одредбе на локацијама гдје су смјештени. Обавеза шумског газдинства је да врши контролу провођења превентивних мјера. Обавезе извођача радова у шумским газдинствима биће дефинисане у текућој години.
- Начин ангажовања грађевинских машина и радне снаге за евентуалну брзу интервенцију на изради просјека и пробијању противпожарних путева за заустављање ширења ватрене стихије.
- Сарадња са јединицама цивилне заштите и ватрогасним јединицама, са јасно прецизираним задацима и обавезама у случају евентуалног пожара.
- Сарадња са сусједним шумским газдинствима, у циљу заједничких активности. Сарадња мора постојати и на међуентитетском нивоу (гранични појас).

2. Оперативни план информативно-пропагандних активности.

Информативно-пропагандне активности у директној су вези са временским приликама (суша) и активностима локалног становништва (радови на крчењу приватних посједа). Са информативно-пропагандним активностима треба отпочети одмах и проводити их у току цијеле године.

У циљу заштите шума од пожара потребно је планирати организацију и одржавање информативно-савјетодавних састанака на регионалном нивоу. У активности на спречавању појаве шумских пожара и гашењу истих морају се укључити сви субјекти: локална власт, локално становништво, невладине организације (ловци, еколози, планинари).

Опрема за гашење пожара у власништву ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац мора бити припремљена и ускладиштена.

Услови, организација и начин ангажовања грађевинске механизације и радне снаге за евентуалну хитну израду просјека и пробијање противпожарних путева ради заустављања ширења ватрене стихије, као и плаћање услуга, у надлежности је шумског газдинства.

Обука особља у стручним екипама врши се по потреби у шумском газдинству и трајни је задатак. Обавјештења о забрани ложења ватре постављају су на видним мјестима, а медијска кампања (штампа, радио и телевизија) је у функцији ширења поруке о превенцији пожара и упозорења о повећаној опасности од пожара у току трајања екстремних временских прилика (суша, високе температуре, вјетар).

Циљ свих програма за контролу пожара је заштита и правилно функционисање шумских екосистема. Посебна пажња се мора посветити узроцима пожара. Превентивне активности морају бити усмјерене на отклањању узрока пожара. Посљедице пожара на шумске екосистеме могу бити веома тешке, а санирање дуг и тежак посао.

Трансфер знања према грађанима може се остварити као дио програма јавне свијести. Учење о еколошким утицајима пожара, и како реаговати, треба да помогне грађанима да науче методе контроле пожара. Јавност мора бити свјесна пожарне ситуације и мора бити дио програма. Улога ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац у заштити шума од пожара је значајна.

2.5. Неопходна финансијска средства за извршавање наведених задатака реално планирати. При планирању личних примања за чуваре шума и ловочуваре треба калкулисати са **брuto платама**, а истовремено треба водити рачуна да се не дуплирају зараде у производно-финансијском плану и плану ловства. **Трошкове сјече, израде и привлачења случајних ужитака не треба планирати у материјалне трошкове заштите шума од инсеката, биљних болести и од елементарних непогода, јер су исти већ планирани у оквиру трошкова производних услуга.**

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

3.1. Обим сјече и производње шумских дрвних сортимената у свим шумским газдинствима планирати до висине просјечног годишњег етата по важећој шумскопривредној основи. Такође, сортиментну структуру планирати у складу са ШПО. Газдинства која су прекорачила планирани обим сјеча по категоријама шума по ШПО, дужна су да план сјеча за 2020. годину ускладе са могућим обимом сјеча за преостали дио уређајног периода.

Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената мора се исказати по категоријама шума подесним за газдовање (високе шуме са природном обновом, деградирание високе шуме, шумске културе, изданачке шуме) и унутар сваке од тих категорија одвојено по врстама сјече (редовне сјече, ванредне сјече) како је то и предвиђено у табели 3.1.

Како је у тачки 2.2. наглашено да се последице елементарних непогода морају санирати у наредној години, потребно је извршити квалитетну процјену обима ванредних сјеча, као и процјену сортимената који ће се реализовати из тих сјеча.

У напријед наведени обим сјеча укључује се и количина огревног дрвета планирана за малопродају у дубећем стању, а која се односи на продају локалном становништву.

Планирање обима сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2020. годину вршити на основу извођачких пројеката и искуствених података за ванредне сјече.

Шумска газдинства која су у досадашњем дијелу уређајног периода прекорачила планирани етат, планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената ускладиће са реализованим етатом у протеклом дијелу уређајног периода и залихама готових производа и недовршене производње које прелазе просјечну једномјесечну производњу, на начин да ће умањити план сјеча и производње за количине које у залихи прелазе просјечну једномјесечну производњу и за количину која је прекорачена у протеклом дијелу уређајног периода подијељену на преостале године уређајног периода.

Базу за план одјела предвиђених за сјечу чини сјекоред који је направљен за цио уређајни период. Саставни дио плана чиниће и одјели који неће бити или ће дјелимично бити реализовани у току 2019. године. Шумска газдинства код којих је истекла важност ШПО, а у процедури је доношење нове ШПО обавезна су се придржавати привременог сјекоред на који је Управа предузећа дала сагласност.

Посебну пажњу треба посветити квалитетној припреми одјела за сјечу, уз поштивање усвојених процедура произашлих из FSC стандарда, ангажовању квалитетних извођача радова у

складу са Законом о јавним набавкама, кројењу и класирању шумских дрвних сортимената, квалитетном техничком пријему радова, те квалитетној евиденцији свих извршених радова.

Напомена: Свеукупна дрвна маса у табели 3.1. мора бити једнака укупним количинама за сваку категорију шума у табели 3.3. (План сјечиве дрвне масе у свеукупној дрвној маси по одјелима и одсјецима)

3.2. У табелу 3.2. уносе се подаци о планираном обиму сјеча (етат) за шуме подесне за газдовање и то појединачно за сваку од четири наведене категорије шума из важеће шумскопривредне основе.

3.3. Закон о шумама, члан 84. прописује обавезу Јавног предузећа шумарства „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, као корисника шума и шумског земљишта у својини Републике, да под истим тржишним условима обезбиди неопходан минимум дрвних сортимената локалним предузећима за механичку прераду дрвета са подручја са којег ти сортименти потичу. Законом о изменама и допунама Закона о шумама одређено је да неопходан минимум дрвних сортимената утврђује ЈПШ „Шуме Републике Српске“, на основу годишњег обима сјеча за ту локалну заједницу у сарадњи са представницима локалне заједнице. Одлуком Владе Републике Српске о утврђивању критеријума и начину расподјеле шумских дрвних сортимената број: 04/1-012-2-2453/16 од 24.11.2016. године, прописано је на који начин се врши расподјела трупаца за дрвопрерађиваче из Републике Српске. На тако утврђен годишњи обим сјеча сагласност даје Влада.

С тим у вези, потребно је у табели 3.5 планирати сјечу по подручјима општина.

3.4. У табели 4.1. утврђује се динамика сјече и израде шумских дрвних сортимената за планирани обим из табеле 3.1., у табели 4.2. утврђује се динамика привлачења (и износа) шумских дрвних сортимената од пања до камионског пута, а у табели 4.3. динамика отпреме (реализације) шумских дрвних сортимената .

Количину (обим) шумских дрвних сортимената за коју се утврђује динамика у привлачењу (и износу) и отпреми (реализацији) чини количина тих сортимената из табела 3.1. увећана за дио количине прелазних залиха шумских дрвних сортимената изнад просјечног мјесечног планираног обима сјече и израде за 2020. годину. Осим тога, **у табели 4.2. план привлачења (и износа) треба умањити за количину која се реализује малопродајом у шуми на пању.**

Динамички план у табелама 4.1., 4.2. и 4.3. мора се, у зависности од временских, теренских, тржишних и других услова, утврђивати што је могуће реалније.

Напомена:

- динамички план по свим фазама рада (сјеча, привлачење, отпрема) потребно је евидентирати у програму за праћење производње одмах по отварању планске године.

- укупно планиране количине у табели 4.1. морају бити једнаке нето дрвној маси у табели 3.1.

4. План реализације шумских дрвних сортимената

4.1. План реализације шумских дрвних сортимената (табела 5.) сачињава се на основу укупних количина тих сортимената из табеле 4.3. и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената овог Предузећа. Примјењују се цијене на камионском путу или на пању (ако се отпрема врши са шума пања). За трупце четинара и лишћара примијенити цијене трупаца средње дебљинске класе.

Шумска газдинства су обавезна планирати продају дијела укупне количине трупаца четинара и лишћара путем јавног надметања (лицитације) у 2020. години, у проценту до 25 % укупно планиране количине трупаца.

Ефекти такве продаје се приказују у табели 6.

4.2. При изради Плана поштовати забрану продаје шумских дрвних сортимената у дубећем стању изузев продаје одређених количина шдс локалном становништву (огрев, ситно

техничко, ограничена количина трупца за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката). Ово је регулисано посебним упутством о продаји шумских дрвних сортимената.

4.3. У табели 5.2 планирати реализацију шумских дрвних сортимената по основу тога да ли сортименти потичу из редовних или из ванредних сјеча.

5. План укупне реализације

У табели 6. планира се укупна реализација (приходи). "Реализација од шдс" има двије колоне.

Прва: Дио реализације који се преноси из табеле 5.

Друга: Дио реализације који се односи на ефекте лицитација (разлика између вриједности лицитиране количине по планираним лицитираним цијенама и вриједности те исте количине изражене по цијенама на камионском путу из важећег Цјеновника).

У колоне 3, 4. и 5. - Приходи од укидања резервисања и приходи из других намјенских извора у складу са члановима 89. и 91. ЗОШ-а, као и са чланом 95.-уносе се износи планираних трошкова насталих улагањем у шумско-узгојне радове, изградњу и реконструкцију шумских камионских путева и сва остала улагања у складу са Законом. Колона 12-смањење вриједности залиха учинака, уколико се планира, уноси се са предзнаком „-“.

Колона „Остали пословни приходи“ обухвата оне пословне приходе који нису садржани у колонама од 1-12. Збир колона од 1 до 13 мора одговарати износу укупних пословних прихода из табеле 8.

Колона "Укупно" мора бити идентична укупним приходима из табеле 8 (Табела прихода и расхода). Такође, колоне "Финансијски приходи", "Остали приходи", "Приходи од усклађивања вриједности имовине" и „Приходи по основу промјене рачуноводствених политика и исправке грешака из ранијих година“ (колоне 14,15, 16 и 17) морају бити исте као одговарајући приходи из табеле 8.

6. План кориштења осталих шумских производа

Поред производње дрвета шуме дају и низ других производа (гљиве, ароматично и љековито биље, шумско воће и остали плодови) који су у претходном периоду релативно мало кориштени. Данас се по бројним показатељима види да шумарство као привредна грана треба користити све оно што шума даје као мултифункционалан ресурс. Усвајањем новог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац предвиђа се оснивање Сектора за остале шумске производе на нивоу Предузећа. Истим правилником је прецизирано и оснивање радних јединица за остале шумске производе у свим шумским газдинствима, чиме се недвосмислено потврђује одређеност Предузећа за повећање пословних прихода кроз овај вид реализације.

Шумска газдинства требају, на основу извршене евиденције и неопходних припрема на сакупљању и реализацији осталих шумских производа, исте планом реално предвидјети. Приликом планирања потребно је водити рачуна да се коришћењем осталих шумских производа обезбједи њихова биолошка одрживост и побољшање квалитета, односно да се користе тако да не дође до пада биодиверзитета. Планирани производи кориштења морају бити на „Листе осталих шумских производа намијењених за комерцијално сакупљање“, док треба посебну пажњу обратити на спречавање сакупљања заштићених врста, тј. врста са „Листе врста које су забрањене за сакупљање“ (сл. Гласник 75/08 члан 45).

У циљу одрживог експлатисања осталих шумских производа шумска газдинства дужна су да обезбједе:

-складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбједити мјерне инструменте и друго, неопходно за функционисање истих.

-остале шумске производе користити у складу са смјерницама из шумскопривредних основа и програма кориштења осталих шумских производа, Правилника о условима кориштења осталих шумских производа и начину сакупљања њихових надокнада, као и прописа који уређују ову област,

- благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,
- да на свом подручју врше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима уколико користе остале производе издвоје надокнаду од 3 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ, а ако не врше сакупљање осталих шумских производа наплате од комерцијалних сакупљача надокнаду од 5 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ. Средства са овог рачуна користе се искључиво за ревитализацију осталих шумских производа на локалитетима са којих они потичу.

7. План утрошка средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума

У табели 6.1 планира се утрошак средстава надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта и надокнаде за унапређење општекорисних функција шума, и то по врсти и вриједности улагања.

План улагања у шумскоузгојне радове и реконструкцију и изградњу шумских камионских путева потребно је приказати по врсти радова, по објектима рада (ПЈ, одјел, односно назив пута), по вриједности радова и по изворима финансирања (надокнада за коришћење шума и шумског земљишта-неутрошена из претходне године и планирана за 2020. годину, надокнада за унапређење општекорисних функција шума и остали извори).

8. План радне снаге

Радну снагу планирати у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац.

9. План прихода и расхода

9.1. У табели 8. планирају се приходи и расходи, и то аналитички како је у њој и назначено. У колони „Оцјена остварења за 2019. годину“ треба остварене трошкове и приходе у досадашњем периоду у 2019. години пројектовати за цијелу 2019. годину.

При планирању трошкова плата примјењиваће се Закон о раду (Службени гласник РС број 1/16 и 66/18); Закон о порезу на доходак (Сл. гласник РС број 60/15, 5/16 и 66/18); Правилник о поступку, начину обрачуна и остваривања права на ослобађање и права на одбитак од пореске основице пореза на доходак (Сл. гласник РС број 68/18); Правилник о условима, начину обрачунавања, пријављивања и уплате доприноса (Сл. гласник РС број 68/18); Одлука о најнижој плати (Сл. гласник РС 120/18) и Колективни уговор за запослене у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац, који је у примјени од децембра 2018. године (Сл. гласник РС број 113/18).

Трошкове плата рачунати са планираном цијеном рада 130 КМ увећаном за остале накнаде, с тим да организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа и остали релевантни финансијски показатељи пословања планирају нижу цијену рада у складу са реалним финансијским могућностима, а највише до просјечне цијене рада за треће тромјесечје 2019. године.

У току реализације плана дозвољена је корекција цијене рада у складу са чланом 67. Колективног уговора.

У рубрику - Трошкови плата, накнада плата и осталих трошкова радника - планирати трошкове плата послуже опорезивања и накнада плата, трошкове пореза и доприноса на плате и накнаде плата, бруто накнаде члановима НО и одбора за ревизију и остале трошкове радника (отпремнине, помоћи, награде запосленим, трошкови запослених на службеном путу, трошкови превоза радника на посао и с посла). У накнаде трошкова радника спадају трошкови тоглог obroка (без обзира да ли се исплаћују у новцу или је организована исхрана радника у кухињама, ловачким кућама или угоститељским објектима), трошкови теренског додатка, трошкови регреса, зимнице, огрева.

Потребно је планирати трошкове пензионог доприноса за добровољни пензиони фонд, а који терете трошкове пословања ЈПШ у износу од 10 КМ по запосленом увећане за 1,66 КМ пореза

на доходак, на основу Закључка Управе број 02-6362/19 од 09.09. 2019. године, а све у складу са Законом о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима (Сл. Гласник РС број 13/09).

9.2. Трошкове сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења (и износа) од пања до камионског пута, као и трошкове изградње тракторских и анималних влака планирати и исказивати одвојено како је то и назначено у табели. Ти трошкови се планирају на основу цијена и обима поменутих радова у извођачким пројектима. Цијене тих радова у поменутих пројектима морају бити утврђене на основу Јединствених норми радова у шумарству и калкулација трошкова рада у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

Трошкови сјече и израде шумских дрвних сортимената и њиховог привлачења од пања до камионског пута, као и израде тракторских и анималних влака утврђују се у извођачким пројектима полазећи од обавезе потпуног провођења Програма мјера на унапређењу квалитета и евиденције производње у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац.

У ШГ која имају капацитете за властиту производњу карактер и врста трошкова у односу на горе наведене се мијења, у складу са учешћем производње у властитој режији у односу на укупну производњу.

Планирани просјечни трошкови сјече, израде и привлачења по кубном метру настали у процесу производње шдс-а властитим средствима не могу бити већи од просјечних пројектима планираних трошкова по једном произведеном m^3 .

У остале производне услуге планирају се трошкови таксације за израду ШПО, трошкови транспорта шумских дрвних сортимената до централних стоваришта и границе РС-е (када је у питању продаја ино-купцима) и други транспортни трошкови, трошкови одржавања камионских путева, трошкови одржавања путничких и теренских возила и друга одржавања, трошкови закупнина, трошкови сајмова, трошкови рекламе и пропаганде, трошкови развојних услуга (истраживања, израда програма развоја, студије и слично), трошкови комуналних услуга, трошкови регистрације возила, накнада за коришћење ауто-пута, трошкови дознаке, трошкови шумско-узгојних радова.

Трошкове рекламе и пропаганде планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа), а о распореду и утрошку тих средстава одлучиваће Управа Предузећа.

Трошкове финансирања Дирекције Предузећа планирају шумска газдинства у висини од 2,69 % од планираног прихода од продаје шумских дрвних сортимената (ових издвајања су ослобођени организациони дијелови ИРПЦ Бања Лука, Центар за сјеменско-расадничку производњу Добој, Центар за газдовање кршом Требиње и ШК „Огњиште“ Јахорина).

9.3. У рубрику „Трошкови амортизације и резервисања“ планирају се трошкови амортизације и трошкови резервисања за трошкове у гарантном року, трошкови резервисања за обнављање природног богатства-надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у складу са чланом 89. став 1. Закона о шумама (најмање 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђених по цијенама у шуми на пању по цјеновнику ЈПШ), трошкови резервисања за задржане кауције и депозите, трошкови резервисања за реструктурисање, трошкови резервисања за отпремнине и трошкови резервисања за јубиларне награде запослених.

У рубрику "Нематеријални трошкови" планирају се трошкови непроизводних услуга, трошкови репрезентације, трошкови премије осигурања, трошкови платног промета, трошкови чланарина, стипендије и кредити студентима и ученицима, трошкови огласа у штампи и другим медијима (осим за рекламу и пропаганду), таксе (административне, судске, регистрационе, конзуларне, локалне и друге) и остали нематеријални трошкови.

Трошкове репрезентације планирати у износу највише 0,10 % од планираног пословног прихода (осим за Дирекцију Предузећа чија висина ће бити утврђена посебном одлуком Управе Предузећа).

У рубрику "Трошкови пореза" планирају се трошкови пореза на имовину, трошкови накнаде за коришћење добара-комунална, издвајања за општине у складу са чланом 89. став 6

Закон о шумама (у износу од 10 % финансијских средстава планиране реализације шумских дрвних сортимената утврђене по цијенама франко камионски пут), накнада за воде, трошкови надокнаде за унапређивање општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ-а (у износу од 0,07 % на укупан приход), трошкови противпожарне накнаде, накнада за уређење грађевинског земљишта и трошкови пореза на оружје. У "Трошкове доприноса" планирати трошкове доприноса за ПИО за докуп стажа, доприноса за ПИО-бенефицирани стаж и трошкове доприноса за професионалну рехабилитацију инвалидних лица.

Под категоријом "Непроизводне услуге" планирати трошкове одржавање FSC стандарда.

9.4. Највећи дио трошкова Предузећа (преко 90 % од износа укупних трошкова) је стандардизован, односно нормиран различитим методама, а то су: пројекти, норме, калкулације, цијена рада на бази које се израчунавају плате и накнаде плата, обавезе по основу Закона и подзаконских аката, порези, доприноси и итд. За мањи дио трошкова за које не постоје норме или се повремено јављају, организациони дијелови Предузећа, односно њихове стручне службе, су дужни да реално планирају висину трошкова на бази искуства из ранијих година, те потребе сталног минимизирања трошкова у сврху јачања профитабилности Предузећа.

При изради производно-финансијског плана, организациони дијелови код којих је нарушена финансијска равнотежа морају имати на уму чињеницу да финансијску консолидацију могу остварити само у том случају ако планирају и остварују максимално могућу добит, а организациони дијелови код којих није нарушена финансијска равнотежа, такође, морају имати на уму чињеницу да постојећу стабилност могу одржавати и повећавати само у том случају ако планирају и остварују одређену могућу добит. Због тога сви организациони дијелови морају на једној страни планирати и остваривати максимално могући пословни приход, а на другој страни морају планирати и остваривати што је могуће мање све врсте расхода.

9.5. Напомена: Сви планирани приходи и расходи морају бити усклађени са Међународним рачуноводственим стандардима, Правилником о рачуноводству и рачуноводственим политикама Предузећа и важећим Аналитичким контним планом Предузећа.

При планирању трошкова водити рачуна да се трошкови за које се не може остварити право на одбитак улазног пореза на додату вриједност (по Закону о ПДВ-у), планирају са урачунатим ПДВ-ом, а сви остали без ПДВ-а.

Поред Плана прихода и расхода на годишњем нивоу (Табела 8), организациони дијелови су дужни да ураде наведени план на мјесечном нивоу и исти унесу у информациони систем Јавног предузећа, с тим што нису у обавези да мјесечни план прихода и расхода достављају у Дирекцију предузећа уз планска документа за 2020.годину.

10. План инвестиционих улагања

При изради овог Плана мора се водити рачуна о реалним изворима финансирања тих улагања. Планови инвестиција који нису засновани на реалним (у највећем степену сигурним) изворима финансирања неће бити прихваћени. „Остали извори“ финансирања инвестиција у табели 9. се могу појавити само изузетно, уз обавезно писмено образложење о каквим изворима се ради, да би се могао оцијенити квалитет тих извора. У складу са закључком Надзорног одбора ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, приоритетно планирати следећа инвестициона улагања:

- Биолошке инвестиције (шумско-узгојни радови). Вриједност ових улагања у табели 9. преноси се из табеле 1.3.;

- Израда шумскопривредних основа

- Пројектовање, реконструкција и градња шумских камионских путева

План инвестирања у пројектовање, реконструкцију и изградњу шумских камионских путева радити у складу са Правилником о изградњи, реконструкцији, одржавању и заштити шумских камионских путева који вам је доставио Сектор за производњу.

Поштовање законских одредби у инвестирању и поштовање законских одредби о јавним набавкама је обавезно.

Потребно је да организациони дијелови што реалније планирају инвестиције пошто је Управа заузела став да ће се само у изузетним ситуацијама вршити реалокација средстава за финансирање непланираних инвестиција.

Напомена: При планирању набавке путничких аутомобила водити рачуна да се у планирану цијену, односно вриједност укључи ПДВ, јер се не може остварити право на одбитак улазног пореза.

11. План образовања и стручног усавршавања

У табели 10. планирају се активности и трошкови образовања и стручног усавршавања ученика, студената и стално запослених радника у циљу унапређења газдовања шумама и укупног пословања организационих дијелова и Предузећа у целини.

План образовања и стручног усавршавања треба да произилази из потреба Јавног предузећа за одговарајућим кадровима, изражених интереса радника за усавршавањем у струци и из захтјева организације и технологије рада за стручним образовањем и усавршавањем, а у складу са Правилником о стручном образовању и усавршавању радника.

Облици стручног образовања и усавршавања радника и других лица су садржани у члану 7. Правилника о стручном образовању и усавршавању радника.

Трошкови образовања и стручног усавршавања из ове табеле сврставају се у Нематеријалне трошкове у табели 8. Ови трошкови по организационим дијеловима Предузећа (осим Дирекције) могу износити највише 0,30 % од планираног пословног прихода.

12. Остали планови

Саставни дио Производно-финансијског плана Предузећа за 2020. годину су и:

- План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра Бања Лука (организациони дио овог Предузећа) чији је основни задатак израда шумскопривредних основа за државне и приватне шуме, израда елабората за проглашење заштитних шума и шума са посебном намјеном, пројекти за шумске комуникације и израда дугорочних програма газдовања подручјем крша.

- План пословања Дирекције Јавног предузећа;

- План набавки-Организациони дијелови Предузећа, у складу са Законом о јавним предузећима, Законом о јавним набавкама, Смјерницама и Упутством о набавкама, те Правилником о набавкама роба и услуга, обавезни су направити појединачне планове набавки (основна средства, ситан инвентар, резервни дијелови, ауто-гуме, заштитна средства, потрошни канцеларијски материјал, рекламни материјал, ХТЗ опрема, све врсте услуга и др.). Планови набавки треба да буду усклађени са планираним трошковима (табела 8.) и планом инвестиционих улагања.

- План радова у приватним шумама заснива се на ШПО за те шуме и пројектима за извођење шумскоузгојних радова. Ови пројекти у свом саставу садрже све радове по обиму, мјесту и времену, а израђује их Јавно предузеће шумарства (ЗОШ члан 25). Сва шумска газдинства дужна су израдити годишње планове у складу са важећом ШПО.

- Годишњи планови газдовања ловиштима (додијељеним на газдовање шумским газдинствима) којима се морају планирати радови предвиђени ловним основама;

- Планови (за свако ШГ-о) шумских одјељења, по привредним јединицама, у складу са сјекоредом, за дознаку стабала за сјечу и израду извођачких пројеката у току 2020. године чија ће се реализација (извођење радова) планирати за 2021. годину (Табела 11.) и

- Програми радова на утврђивању граница шума и шумског земљишта у државној својини и укњижавања државних шума и шумског земљишта у оквиру граница ШПП-а у катастар некретнина.

13. Остале активности

У 2020. години планиран је наставак активности везаних за усклађивање општих аката са законским прописима.

Б. ПРОИЗВОДНО-ФИНАНСИЈСКИ ПЛАН

Производно-финансијски план садржи:

1. План сјеменско-расадничке производње и план шумскоузгојних радова.
2. План заштите шума и шумског земљишта.
3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената.
4. План реализације шумских дрвних сортимената.
5. План укупне реализације.
6. План осталих производа шумарства.
7. План пословања Центра за газдовање кршом.
8. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра.
9. План радне снаге.
10. План образовања и стручног усавшавања.
11. План сертификације шума.
12. План формирања и расподјеле укупног прихода.
13. План расхода.
14. План инвестиционих улагања.

1. Сјеменско-расадничка производња и шумско-узгојни радови

ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац сјеменско-расадничку производњу извршава у „Центру за сјеменско-расадничку производњу“ Добој и расаднику медитеранских врста који егзистира у оквиру Центра за газдовање кршом у Требињу.

У складу са насталом нарушеном финансијском равнотежом, Центар је приступио изради Плана пословања за 2020. годину прилагођеног насталој ситуацији. Планом је усклађена нова производња са потребама шумских газдинстава, те је смањен обим производње. Већина трошкова је планирана у складу са важећим нормативима о утрошцима, како је и дато у смјерницама, те су одређени трошкови смањени и до 40%. Смањени су трошкови репроматеријала за 1/3 или приближно 100.000,00 КМ, употреба сезонске радне снаге за више од 1/3 или приближно 80.000,00 КМ, те остали трошкови за које је процијењено да су нереално високи попут трошкова одржавања, трошкова резервних дијелова и сл.

У 2020 години планира се добијање средстава из намјенских извора–средства надокнаде за унапређење шума, која би била у функцији набавке опреме за нову производњу, на бази које би се у будућности остваривао одређени приход, као и у функцији плантажирања значајних површина под тополом. Свеукупно посматрано, план је уједно сачињен и као мјера за консолидацију ЦСРП Добој са добрим шансама за покриће негативног резултата у 2019. години и остварење добити у 2020. години.

У циљу очувања и унапређења генофонда, као и његовог правилног коришћења, у оквиру области генофонда и сјеменарства наставиће се започете активности на уређењу регистрованих сјеменских објеката, тј. израде пројеката генетичке мелиорације и уређења сјеменских објеката, те стручна контрола и здравствени преглед истих. Од 2012. године контролне прегледе регистрованих сјеменских објеката врши ИРПЦ Бања Лука и у склопу њих се процјењује урод сјемена, на основу чега се прави план сакупљања, те у складу са њим организује сакупљање сјемена у признатим и регистрованим сјеменским објектима. За већину шумских врста дрвећа карактеристично је то да цвјетају и плодносе у временским интервалима, тј. одликују се периодичитетом урода. Такође, урод сјемена варира од године до године, почев од године када га нема, преко година са малим и просјечним уродом па до године са обилним или пуним уродом. Ово захтјева константно опажање обилности цвјетања, те предвиђање обилности урода. Правилна процјена урода сјемена у текућој години је од суштинске важности ради планирања његовог сакупљања и благовременог обезбјеђивања потребних средстава, опреме и радне снаге. Од података процјене цвјетања и предвиђања урода зависи да ли је оправдано организовање сакупљања сјемена у једном објекту, шта је потребно и у којем обиму за његову реализацију.

Узимајући у обзир да постоји потреба за већим количинама квалитетног садног материјала лишћарских врста дрвећа, активности на регистрацији нових сјеменских објеката треба усмјерити на издвајање сјеменских објеката лишћара, у првом реду племенитих, као и шумских воћкарица (најчешће у виду групе или појединачних стабала).

Приоритет пословања у 2020. години је повећање производње контејнерских садница и наставак активности на комплетирању система аутоматске линије за контејнерску производњу. Поред тога потребно је интензивирати коришћење осталих шумских производа, кроз подизање нових засада љековитог биља, активности на прикупљању самониклог биља, њиховом ускладиштењу, доради и паковању, а поготово образовању кадрова.

План производње садног материјала у 2020. години је 7.192.960 комада садница. Слједи структура производње садног материјала за 2020. годину:

Ред. бр.	ВРСТА САДНОГ МАТЕРИЈАЛА	КОЛИЧИНА	УЧЕШЋЕ
1.	ЧЕТИНАРИ	5.816.530	80,87%
2.	ЛИШЋАРИ	1.065.830	14,82%
3.	ВОЋКАРИЦЕ	52.100	0,72%
УКУПНО ШУМСКИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		6.934.460	96,41%
4.	СЈЕМЕНИШТЕ	63.000	0,88%
5.	ОЖИЛИШТЕ	74.000	1,02%
6.	ПИКИРИШТЕ	20.000	0,28%
7.	РАСТИЛИШТЕ	101.500	1,41%
УКУПНО ХОРТИКУЛТУРНИ САДНИ МАТЕРИЈАЛ		258.500	3,59%
СВЕУКУПНО САДНИ МАТЕРИЈАЛ		7.192.960	100%

Производња садница са обложеним корјеновим системом је планирана у количини од 1.781.000 комада од чега се на контејнерску производњу односи 605.000 комада и 1.176.000 комада на производњу нисула системом. Детаљан преглед производње садног материјала према типу и врсти садног материјала дат је у следећој табели.

Ред. бр.	Врста садног материјала	класично		контејнер		нисула		Укупно	
1.	Четинари	4.035.530	56.10%	605.000	8.41%	1.176.000	16.35%	5.816.530	80.87%
2.	Лишћари	1.065.830	14.82%					1.065.830	14.82%
3.	Воћкарице	52.100	0.72%					52.100	0.72%
Σ шумски садни материјал		5.153.460	71.65%	605.000	8.41%	1.176.000	16.35%	6.934.460	96.41%
Хортикулт. садни материјал		237.500	3.30%	21.000	0.29%			258.500	3.59%
Свеукупно садни материјал		5.390.960	74.95%	626.000	8.70%	1.176.000	16.35%	7.192.960	100%

Осим обима производње из табеле је видљиво да је за 2020. годину планирана већа производња садница са обложеним корјеновим системом и у укупној структури учествује са 25%. Такође, смањен је обим производње четинарских садница и повећан обим производње лишћарских садница. У производњи хортикултурног садног материјала планирано је обogaћивање асортимана, што је повезано са планом да се ова производња развије у смислу разноврсности кроз понуду нових врста, сорти и варијетета. За потребе развоја ове производње планирана су значајна инвестициона улагања у продајне просторе у расадницима, како би се олакшала реализација хортикултурних производа. Повећање продаје хортикултурних садница трећим лицима је једна од мјера за консолидацију Центра у условима смањених потреба за садницама за пошумљавање.

Реализација садног материјала у току 2020. године предвиђена је у количини од 3.905.220 комада. У прољећној дистрибуцији 2020. године планирана је реализација 2.642.010 комада садница или 68%, док је за јесењу дистрибуцију преостаје планираних 1.263.210 комада садница или 32%. Овај дисбаланс у реализацији у смислу да је већи план прољетне у односу на јесењу дистрибуцију садног материјала је проистекао из чињенице да ЦСРП располаже значајном количином садног материјала из ранијих година који је планиран у прољећној реализацији. Ако се

овај садни материјал не реализује у прољеће, више неће бити подесан за пошумљавање због прерастања и као такав морао би се отписати и уништити. Уколико би се ипак реализовао избјегли би се трошкови уништавања, а додатни приходи би допринијели финансијској консолидацији Центра.

Посматрано по структури, планирана је реализација 1.123.000 комада садница са обложеним корјеновим системом или 29% и 2.782.220 комада или 71 % садница произведених класичном методом. Потреба организационих дијелова ЈПШ Шуме РС за садним материјалом је око 2 милиона садница, што је 51% производње ЦСРП. То значи да се преосталих око 1,9 милиона садница планира реализовати преко екстерних корисника (шумарства у Федерацији, привредни субјекти, рудници, путеви, физичка лица и др.). Све ово упућује на неопходност комплексне сарадње на релацији ИРПЦ (планирање пошумљавања кроз ШПО)—ЦСРП (производња квалитетног садног материјала у количинама које се могу пласирати у оквиру Предузећа и на екстерном тржишту) – шумска газдинства (која ће квалитетно извршити пошумљавање).

Планирани шумско-узгојни радови у оквиру просте репродукције законска су обавеза и морају се у цијелости извршити.

Шумско-узгојни радови планирани у оквиру проширене репродукције шума извршаваће се у складу са обимом извршених експлоатационих радова у високим деградираним и изданачним шумама и у зависности од степена обезбјеђених финансијских средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума (обезбјеђених по основу члана 91. Закона о шумама) и осталих извора финансирања (донације, остварена добит у пословању шумских газдинстава, неутрошена средства просте репродукције). Шумска газдинства, која су у претходном периоду извршила голе сјече на одређеним површинама у поменути двије категорије шума ће извршити пошумљавање тих површина одговарајућом врстом садница, а потом одржавати и његовати те културе без обзира у ком степену су обезбиједила финансијска средства из накнаде за унапређење општекорисних функција шума. То се исто односи и на површине голети.

Сва шумска газдинства ће вршити комисијски колаудацију (технички пријем) извршених радова на пошумљавању (садњом садница, односно сјетвом сјемена) након двије и пет година од извршених радова. На основу записника о колаудацији радова установиће се да ли је потребно вршити попуњавање тих површина.

Са становишта биодиверзитета потребно је водити рачуна о очувању мјешовитости врста, а у оним шумским комплексима гдје је она нарушена потребно је вјештачком обновом тежити да се она поново успостави. Ту се првенствено мисли на чисте четинарске састојине у које треба пошумљавањем уносити лишћаре (идеалан однос заступљености врста би требао бити 70:30 у корист четинара), како би се сачувала производна способност земљишта. Уношење лишћарских врста у чисте састојине четинара је пожељно ради смањења киселости земљишта у овим састојинама.

Из следеће табеле може се видјети да је планирано повећање шумско-узгојних радова за 27% (посматрано вриједносно) у односу на оцјену извршења у 2019. години. План радова у оквиру просте репродукције шума у 2020. у односу на оцјену остварења у 2019. години је већи за 10 %, док су радови проширене репродукције већи за 76 % (посматрано вриједносно), у односу на очекивано остварење истих у 2019. години.

У односу на очекивано извршење у 2019. години највеће повећање у смислу планираних радова у 2020. години се односи на: прашење и окопавање новоподигнутих култура (220%).

У табеларном прегледу се види да су планирани радови у 2020. години за сса 1,45 милиона КМ мањи у односу на план 2019. године. Овом смањењу планираног обима радова у 2020. години у највећој мјери је допринијело мање планирање радова проширене репродукције, за чије остварење је неопходан знатно већи износ средстава посебних намјена у односу на претходне године.

Р.Б.	Фаза рада	Јед. мјере	Планирано 2019.			Оцјена остварења 2019.			Планирано 2020.			оцјена 2019 / план 2019 (индекс)			план 2020 / оцјена 2019 (индекс)		
			Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р.шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно	Проста р. шума	Проширена р. шума	Укупно
1	Припрема земљишта за природно подмлађивање	ha	2 386		2 386	2 324		2 324	2 495		2 495	97		107		107	
2	Пошумљавање	ha	212	626	838	278	428	706	198	556	754	68	131	71	130	107	
3	Попуњавање култура	ha	55	137	191	69	80	149	62	118	180	58	127	90	148	121	
4	Прашење и окопавање	ha	73	226	299	73	46	120	89	294	382	20	100	121	635	320	
5	Чишћење од корова	ha	340	401	741	286	225	511	336	359	695	56	84	117	160	136	
6	Прореде у културама	ha	847	84	931	793		793	379		379	0	94	48		48	
7	Њега шумских састојина	ha	5 717		5 717	5 245		5 245	6 833		6 833	92		130		130	
8	Мелиорација изданачних шума	ha		782	782		565	565		687	687	72		122		122	
9	Планирана количина садница (у хиљадама)	ком	603	1 753	2 357	790	1 282	2 072	557	1 443	2 000	73	131	70	113	97	
10	Вриједност радова (у хиљадама)	КМ	6 723	5 213	11 936	6 059	2 184	8 243	6 641	3 840	10 481	42	90	110	176	127	

Недовољни износи средстава надокнаде за унапређење шума претходних година су допринијели да је проценат извршења радова проширене репродукције, у односу на десетогодишње планове (шумскопривредне основе), у већини организационих дијелова Предузећа мали, тј. евидентан је заостатак у извршењу истих. Све ово је узроковало да се од стране Главне службе за ревизију јавног сектора Републике Српске у 2019. години изврши ревизија учинка „Управљање средствима посебних намјена за шуме“. Урађен је Ревизорски извјештај са јасним препорукама Влади РС, Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде РС и ЈПШ Шуме РС као кориснику шума. Наше Предузеће је урадило Акциони план за реализацију препорука, те очекујемо заједнички састанак са представницима Владе РС и ресорног министарства ради проналажења начина за ефикасније управљање намјенским средствима за шуме у складу са законом и датим препорукама, што би требало да утиче да се ова средства у већем обиму враћају у Предузеће, чиме ће и обим шумскоузгојних радова који се односе на радове проширене репродукције бити значајно већи.

2. Заштита шума и шумског земљишта

Значај чувања и заштите шума и шумског земљишта није потребно посебно истичати. Поред привредног и економског значаја, далеко је већи значај који шуме пружају кроз своје општекорисне функције, а које се огледају у утицају шума на остваривање повољног режима вода, спречавање ерозије земљишта, повећање квалитета питке воде, производњу кисеоника, стварање повољних услова за туризам, рекреацију и друге користи.

Због тога послови на заштити шума од бесправних сјеча и бесправног заузимања шума и шумског земљишта, од пожара, биљних болести, штетних инсеката и од штетног дјеловања дивљачи и стоке, заслужују посебну пажњу и траже сталну мобилност и одговорност у њиховом извршавању.

Према плану за 2020. годину, за заштиту шума у Јавном предузећу шумарства "Шуме Републике Српске" планирано је 12.510.322 КМ. По структури тај износ чине следећи трошкови :

Чување шума (чуварска служба)	11 041 728 КМ
Заштита дивљачи и ловних објеката	755 137 КМ
Заштита шума од инсеката	216 876 КМ
Заштита шума од биљних болести	64 580 КМ
Заштита шума и објеката од пожара	283 560 КМ
Заштита шума од елементарних непогода	69 230 КМ
Остали видови заштите	79 211 КМ
Укупно	12 510 322 КМ

Послови, мјере, задаци и активности на заштити шума за 2020. годину планирани су у складу са стварним стањем на терену и Програмом мјера и активности на заштити шума у ЈПШ-а "Шуме Републике Српске" и Акционим планом за сузбијање нелегалних активности, и обухватају:

1. Заштиту шума од човјека (од бесправних сјеча и бесправног промета шумских производа и бесправног заузимања шума и шумског земљишта),

У 2020. години, у циљу подизања нивоа заштите шума од човјека планирано је сљедеће:

-константна едукација лугарског особља, те подизање нивоа свијести свих запослених о потреби заштите шума,

-преко државних органа издејствовати ажурнији рад судских институција, јер је нерјешавање пријава за шумску штету један од главних разлога појаве бесправних сјеча,

-у газдинствима која имају изражене проблеме по питању бесправних сјеча потребно је размотрити могућност постављања видео надзора на угроженим локацијама,

-на угроженим локацијама треба постављати рампе које онемогућавају кретање теретним возилима (под условом да не ометају живот становницима на тим подручјима),

-извршити разграничење између државних и приватних шума гдје то до сада није урађено, а тамо гдје су гранични знаци уништени извршити њихово обнављање,

-остварити бољу сарадњу са органима МУП-а и истражним органима, како бисмо смањили нелегалне активности,

Услови за ефикаснију заштиту шума су створени измјенама и допунама Закона о прекршајима Републике Српске (Сл. гласник РС- 29/10 од 09.04.2010. године), којима је враћен легитимитет чуварској служби Предузећа да подноси прекршајне пријаве за бесправну сјечу и крађу.

2. Заштиту шума од штетног дјеловања инсеката (поткорњака и др.), гљива и биљних болести.

У циљу континуиране заштите шума од губара у Републици Српској проводи се контрола бројности губара на сталним огледним плохама од 2006. године у складу с „Упутством о контроли бројности губара“, које је донио Шумарски факултет у Бањој Луци. Због каламитета губара у 2013. и 2014. години, а знајући какве све посљедице он може проузроковати, потребно је и у овој планској години посветити пуну пажњу његовом сузбијању. Наредба о механичком уништавању јајних легала губара на снази је од 2004. године. По одлуци Управе предузећа све оперативне активности проводиће Оперативни тим за заштиту шума. Директори организационих дијелова су одговорна лица за провођење активности на механичком уништавању јајних легала губара. У случају да се механичким путем не може дјеловати потребно је као и у претходним годинама примијенити авиотретирање нападнутог подручја.

Контролисање бројности поткорњака и његово свођење у фазу латенције се намеће као један од приоритетнијих задатака Предузећа и у овој планској години. Да би се то остварило потребно је у свим организационим дијеловима Предузећа у наредном планском периоду досједно поштивати прописане мјере заштите шума, што се посебно односи на:

-Потпуну сјечу, израду и реализацију случајних ужитака, како у високим шумама тако исто и у шумским културама;

-Поред фенотипски нападнутих стабала у језгру потребно је извршити и сјечу следећег прстена 5-10 метара условно здравих стабала, јер је из искуства познато да су се у њима већ настанили поткорњаки.

Генерално гледано у последњим извјештајним годинама је повећано учешће целулозног дрвета четинара, што је директна посљедица великог броја осушених стабала четинара проузрокованих лошим здравственим стањем састојина.

-Успостављање шумског реда у току сјече и израде шумских дрвних сортимената у цјелости ће се проводити у складу са одредбама Правилника о шумском реду;

-Правовремено постављање клопки са феромонским препаратима за сипце четинара, са савјесним и одговорним њиховим одржавањем, редовним праћењем и евидентирањем броја уловљених инсеката, те постављањем ловних и контролних стабала, уз обавезу редовног обавјештавања надлежне службе у Дирекцији Јавног предузећа.

У сегменту заштите шума од инсеката и биљних болести планирање на дужи период је врло тешко, јер појава ових штетних фактора зависи од низа непредвидивих околности. И поред тога неопходно је пословање у шумарству проводити тако да би ризик од појаве биљних болести и штетних инсеката у градацији био што мањи. У том смислу Предузеће ће се стриктно придржавати Правилника о шумском реду и других нормативних аката који регулишу ову област.

Сушење састојина храста китњака је присутно у Добоју, Рогатици, Фочи, и др. и узроковано је девитализацијом храстових састојина која је првенствено узрокована климатским и антропогеним утицајима. Оперативни тим за заштиту шума који је оформило Ресорно министарство, а чији чланови су представници Предузећа, Шумарског факултета и Ресорног министарства, је предложио да се све површине на којима је присутно сушење храста санирају тако што ће се хрст посјећи. За сваки објекат рада потребно је урадити пројекат шумскоузгојних радова. На површинама гдје нема потребе за пошумљавањем, у години урода сјемена, извршити припрему земљишта за природну обнову. Пошумљавање тешких терена каква су иначе природна станишта храста китњака је отежано, те ће захтјевати адаптивност врста и генотипова. Приликом ових радова треба тежити разнодобности и мјешовитости састојина, јер је то један од предуслова да до ових и сличних појава у будућности не долази, а уједно и овакви засади су отпорнији на шумске пожаре.

Један од узрочника оваквог стања је сам систем газдовања храстовим састојинама, у смислу стаблмично-пребирног газдовања читавим састојинама. Храст, као и све друге хелиофилне врсте, у тим случајевима нема услове за природну обнову те је потребно из коријена промијенити приступ и са овим састојинама газдовати по принципу скупинасто-пребирних сјеча, који подразумијева да се приликом дознаке издвајају и обиљежавају скупине на којима се у зависности од самог састојинског стања проводе неке од оплодних сјеча, а да се између скупина врши стаблмични пребир, тј. да се дознака своди на санитарну. Овај негативан приступ у дознаци (стаблмично-пребирни), са тенденцијом на дознаци само дебљих стабала је све видљивији и код састојина букве, смрче и других полусциофилних врста које све више губе пребирну структуру и приближавају се у најбољем случају разnodобној, ако не и једnodобној структури, која је знатно неотпорнија од пребирне којој у овим случајевима тежимо.

Информације са терена о појави градације било ког инсекта, а нарочито губара, морају бити благовремене, јер је потребно у што краћем року дјеловати на сузбијању механичким и хемијским средствима због његове велике градационе способности.

Интензивирати рад на провођењу мјера утврђених од Оперативног тима за заштиту шума, чији је задатак да врши континуирану координацију на нивоу Предузећа са сличним тимовима формираним у шумским газдинствима.

3. Заштиту шума од пожара, уз обавезно доношење оперативних годишњих планова заштите од пожара и гашења истих, као и израду Плана заштите од пожара

Оно што треба истаћи је да је најтеже заштитити шуму од пожара. У овом случају су врло битне превентивне мјере, будност чуварских служби, као и едукација становништва. Имајући у виду узроке и штете које проузрокују пожари у току овог планског периода примијениће се адекватне превентивне мјере и активности на спречавању пожара. Према Програму мјера и активности на заштити шума при изради Оперативног плана заштите од пожара и гашења истих, у овом периоду планира се следеће:

-Едукација становништва на провођењу превентивних мјера у циљу спречавања појаве шумских пожара преко локалних медија (радио станице, новине и слично);

-На видна мјеста покрај путева, на ивицама шума истицање табли са натписима забране ложења ватре и заштите шума од пожара;

-У временским периодима критичним за појаву пожара (рано, топло и сушно прољеће, топло и сушно љето) обезбједиће се осматрачка служба чији припадници морају да врше непрекидно осматрање са доминантних ката. Истовремено, у сједишту шумског газдинства у нерадне дане и послје радног времена обезбједиће се дежурство ради благовременог пријема обавјештавања о појави пожара и организације брзе интервенције на његовом гашењу;

-Осматрачи ће се опремити одговарајућим средством везе (радио станица, мобилни телефон) те двогледом;

-У свим шумским газдинствима формираће се интервентна противпожарна јединица (са именима и презименима задужених, од најмање тридесет припадника) за гашење пожара хитно по његовом откривању. Иста ће се квалитетно опремити противпожарном опремом и одговарајућим возилом како би била у могућности да ефикасно и у цјелини обавља постављени задатак. Интервентна јединица ће се формирати од радника у сталном радном односу у газдинству, а у случајевима када шумска газдинства не располажу довољним бројем радника у сталном радном односу, иста ће се попунити пријемом радника по уговору о дјелу на те послове. Сви припадници те јединице морају претходно завршити обуку у гашењу пожара;

-На посебно угроженим мјестима (излетишта, објекти) обезбједиће се постављање буради са водом или пијеском;

-У сарадњи са противпожарним инспекторима МУП-а (у станицама јавне безбједности) спријечиће се спаљивање на отвореном простору отпада на постројењима за примарну прераду дрвета (приватне пилане);

-У сарадњи са припадницима станица јавне безбједности додатно ће се ангажовати на откривању изазивача шумских пожара и подношењу пријава против истих надлежним органима правосуђа и МУП-а.

-Инсистирати на промјенама закона у смислу да се кажњава паљење ватре на приватним парцелама без надзора ватрогасних служби.

На нивоу Предузећа планирана су финансијска средства за подмирење трошкова просвјештавања (едукације) становништва о провођењу превентивних мјера на спречавању појава шумских пожара. То просвјештавање ће се реализовати у сарадњи са радио и ТВ станицама и то у раним прољећним и најтоплијим љетним данима када је опасност од појаве пожара најизраженија.

4. Заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи.

За заштиту шума од штетног дјеловања стоке и дивљачи организациони дијелови су дужни предузети све прописане мјере.

5. Активности на минираним површинама

На територији којом газдују „Шуме РС“ површина од 53.478 ха је минирана површина. Уколико Предузеће успије обезбиједити донаторска средства у 2020. години, неопходно је почети са активностима деминирања. Ту би се требала размотрити и могућност финансирања ове врсте радова из средстава проширене репродукције шума, јер би се деминирањем ових површина аутоматски повећала површина шума за газдовање, а самим тим би се повећали и приходи Предузећа. С друге стране, Предузеће на овим површинама није у могућности да проводи ни мјере његе и заштите ових састојина што му је првенствена обавеза. Поређења ради све миниране шуме се простиру на површини која је величине два просјечна шумскопривредна подручја.

3. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената

Висина планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената одређена је Смјерницама за израду Производно-финансијског плана ЈПШ "Шуме Републике Српске" за плански период до висине просјечног годишњег етата по важећим шумскопривредним основама (појединачно за сваку категорију шума).

У току реализације плана шумска газдинства не смију вршити прекорачење планираног годишњег обима сјечиве дрвне масе, нити одступати од планираних одјељења за које су урађени извођачки пројекти и у којима је предвиђена реализација планираног обима сјече. Само у изузетним случајевима и ако за то постоје оправдани разлози за таква одступања, шумска газдинства су дужна правовремено поднијети захтјев Управи Предузећа уз детаљно образложење.

Подлогу за израду Плана сјече и производње шумских дрвних сортимената чине: шумско-привредне основе, извођачки пројекти за планиране шумске одјеле који су израђени на основу усвојене методике за израду пројеката, користећи Јединствене норме радова у шумарству и калкулације цијена коштања радног дана, средства рада и остала потребна документација.

У току извођења радова на реализацији планираног обима сјече и производње шумских дрвних сортимената, сва шумска газдинства ће у потпуности проводити Мјере на унапређењу квалитета и евиденција производње, које садрже следеће:

1. Након израде и доношења шумско-привредне основе, газдинства ће донијети годишње планове сјеча по одјелима (сјекоред) за наредни уређајни период.

2. У Производно-финансијском плану пословања годишњи и трогодишњи план сјече урадити по привредним јединицама, шумским управама, радним јединицама и одјелима.

3. Дознака стабала и израда извођачких пројеката за одјеле у којима ће се радови изводити у наредној години, извршиће се у потпуности у текућој години до израде Производно-финансијског плана пословања за следећу годину. Извођачки пројекти израђиваће се по усвојеној Методизи за израду тих пројеката у Предузећу у програму јединственог информационог система Предузећа.

4. У извођачким пројектима обавезно ће се планирати метод израде шумских дрвних сортимената.

5. Обавезно је обројчавање шумских дрвних сортимената без обзира на врсту сјече (редовна сјеча, сјеча случајних ужитака). Шумски дрвни сортименти када се израде, приме и искласирају, обројчавају се у складу са Упутством о обројчавању шумских дрвних сортимената плочицама.

6. Обавезно ангажовање стручних радника на пословима размјерања, кројења и класирања шумских дрвних сортимената од стране шумских газдинстава у току извођења радова на искориштавању шума.

7. У циљу остваривања реално могуће квалитетне структуре шумских дрвних сортимената и њихове просјечне продајне цијене, обавезно ће се вршити класирање у шуми код пања и евидентирање квалитетне структуре сортимената у премјерне књиге приликом пријема учинка од сјекача.

8. Обавезна је примјена свих правилника који регулишу ову област, као и одредби шумско-привредних основа и извођачких пројеката. Водити евиденције свих радова у производњи шумских дрвних сортимената по фазама рада у обрасце предвиђене правилницима и обрасце урађене од стране Дирекције Јавног предузећа, евиденције које су саставни дио шумско-привредне основе, а по упутствима приложеним уз те обрасце.

Лице које класира шумске дрвне сортименте у шуми код пања и које врши пријем учинка од сјекача, мора бити шумарске струке и не може у истом одјелу вршити реализацију (отпрему) шумских дрвних сортимената.

9. Редовне и ванредне пописе шумских дрвних сортимената у оквиру шумскопривредног подручја, шумска газдинства ће вршити уз организацију и надзор Централне пописне комисије коју ће именовати директор Предузећа. Елаборат (извјештај) о извршеном попису Централна комисија доставља на разматрање Надзорном одбору Предузећа.

Стручна лица која врше дознаку стабала за сјечу дужна су са становишта обезбјеђивања континуитета продукције дрвне масе строго водити рачуна да буду заступљени сви стручни параметри приликом одабира стабала за сјечу, а у складу са одређеним техничким циљем датим по ШПО. У току сјече и израде, сва дозначена стабла ће се посјећи и израдити.

Задужена лица за реализацију извођачког пројекта морају строго водити рачуна о: провођењу закљученог уговора са извођачем радова, о времену почетка и завршетка радова у одјељењу, динамици сјече и привлачења, употреби тракторских влака, успостављању шумског реда, коришћењу ХТЗ опреме и др. За свако непоштивање уговора лице задужено за реализацију извођачког пројекта мора писменим путем упозорити извођача радова и дати му одређени временски рок за превазилажење настале ситуације. У случају да се недостаци не отклоне обавијестити одговорно лице да се уговор прекине и извођач радова стави на листу непожељних извођача те о насталом проблему одмах обавијестити Управу Предузећа. По завршеном извођењу радова врши се технички пријем. Технички пријем радова на искориштавању шума врши се одвојено од техничких пријема шумско-узгојних и радова на заштити шума. Комисију за технички пријем радова чине лица одговарајуће стручне спреме са најмање 3 године радног искуства на одговарајућим пословима. Код пријема радова на искориштавању шума комисија утврђује и записнички констатује да ли су начињене штете на земљишту, подмлатку и стаблима која остају у састојини. На основу података из записника о техничком пријему радова, лица са посебним овлаштењима код уговорног органа оцјењују да ли постоји основаност за обрачун накнада за начињене штете, и оцјењују рад стручних лица задужених за надзор и контролу над извођењем тих радова.

Динамички план активности за спровођење мјера у циљу редефинисања организационо – економске позиције „Шума Републике Српске“ обухвата скуп мјера које ће унаприједити производњу, и то:

- Правовремено извршавање планираног физичког обима производње.
- Строго вођење рачуна о кројењу и класирању дрвних сортимената.
- Ефикасно коришћење властите механизације.
- Унапређење и развој система газдовања шумама и пројеката за извођење радова.
- Доношење стратегије и акционог плана за сузбијање нелегалних радњи у шумарству.
- Учешће у изради техничко-технолошке типизације терена, оптималних норматива и сортиментних таблица.

- Редовно ажурирање улазних параметара калкулација у циљу усклађивања цијена извођења радова у шумарству са тржишним цијенама.
- Повећање површине шума.

Провођењем утврђених активности у циљу реализације Мјера биће створени повољни услови за развој сектора шумарства. Планирани обим сјече и производње шумских дрвних сортимената за 2020. годину је већи за 7 % у односу на очекивани у 2019. години. Преглед планиране сјече у 2020. години по организационим дијеловима и за Предузеће укупно, са освртом на оцјену остварења за 2019. годину, дат је у табели на страни 36 и 37.

Производно-финансијски план за 2020. годину

Шумско газдинство	Врста дрвета	оцјена остварења 2019.	планирано у 2020.						Укупно	Индекс План/ Остварење %		
			Трупци			ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина			Целулозно дрво	Огревно дрво
			за резање									
			Ф	Л	м3							
"Бања Лука"	четинари	10 991	18	0	4 369	0	872	1 424	0	6 683	61	
	лишћари	74 535	371	829	21 475	0	883	0	0	57 571	109	
	укупно	85 526	389	829	25 844	0	1 755	1 424	0	57 571	103	
"Оштрељ"	четинари	37 843	178	0	29 957	799	2 849	165	0	41 329	109	
	лишћари	29 983	422	920	15 131	0	0	10 262	0	16 812	145	
	укупно	67 827	600	920	45 088	799	2 849	17 643	165	16 812	125	
"Панос"	четинари	20 606	159	0	19 399	896	2 369	0	0	26 359	128	
	лишћари	19 329	95	262	8 277	0	0	3 536	0	23 865	123	
	укупно	39 935	254	262	27 676	896	2 369	8 340	0	10 427	126	
"Бирач"	четинари	11 370	104	0	10 528	340	1 934	0	3 366	0	16 272	143
	лишћари	57 450	327	672	21 720	0	0	13 529	0	68 711	120	
	укупно	68 820	431	672	32 248	340	1 934	16 895	0	32 463	123	
"Градишка"	четинари	10 201	14	0	3 082	69	1 016	0	1 773	0	5 955	58
	лишћари	140 405	1 031	2 612	43 092	0	0	725	0	95 439	102	
	укупно	150 606	1 045	2 612	46 174	69	1 016	1 773	725	95 439	102	
"Добој"	четинари	16 487	11	0	6 520	1 095	4 638	353	0	16 555	100	
	лишћари	44 650	149	309	6 741	0	0	7 196	0	35 499	80	
	укупно	61 137	160	309	13 262	1 095	4 638	11 134	353	21 104	85	
"Зеленгора"	четинари	16 390	134	0	13 338	144	954	0	3 572	0	18 142	111
	лишћари	32 855	227	511	8 874	0	0	5 598	0	14 323	90	
	укупно	49 245	361	511	22 212	144	954	9 170	0	14 323	97	
"Чемерница"	четинари	29 019	310	0	21 036	1 098	2 732	0	3 607	0	28 783	99
	лишћари	23 561	295	666	7 708	0	0	0	0	17 578	111	
	укупно	52 580	605	666	28 744	1 098	2 732	3 607	0	17 578	105	
"Врбања"	четинари	10 382	60	0	8 361	296	2 017	0	4 807	0	15 541	150
	лишћари	54 927	509	935	22 287	0	0	0	0	51 283	137	
	укупно	65 309	569	935	30 648	296	2 017	4 807	0	51 283	139	
"Мајевица"	четинари	101	0	0	101	0	10	0	89	0	200	198
	лишћари	13 290	7	330	4 102	0	0	0	0	9 467	105	
	укупно	13 391	7	330	4 203	0	10	89	0	9 467	105	
"Лисина"	четинари	18 485	36	0	15 640	267	1 350	0	4 225	0	21 518	116
	лишћари	38 084	0	265	15 476	0	0	0	0	27 373	113	
	укупно	56 569	36	265	31 116	267	1 350	4 225	0	27 373	114	
"Ботин"	четинари	10 323	15	0	5 956	49	1 725	13	2 019	0	9 777	95
	лишћари	31 115	113	246	7 343	0	0	4 881	0	23 192	115	
	укупно	41 438	128	246	13 299	49	1 725	13	6 900	23 192	110	
"Јахорина"	четинари	47 598	303	0	37 124	1 015	3 775	214	8 620	0	51 051	107
	лишћари	24 518	206	451	9 319	0	0	7 272	0	15 642	134	
	укупно	72 116	509	451	46 443	1 015	3 775	214	15 892	15 642	116	
"Приједор"	четинари	19 761	0	0	8 218	111	605	3	10 473	0	19 410	98
	лишћари	127 436	1 109	2 639	39 536	115	0	19 413	0	75 193	108	
	укупно	147 197	1 109	2 639	47 754	226	605	29 886	3	75 193	107	

Производно-финансијски план за 2020. годину

Шумско газдинство	Врста дрвета	оцена остварења 2019.	Товаци		ТТ стубови	Рудно дрво	Остала обловина	Целулозно дрво	Огревно дрво	Укупно	Индекс План/ Остварење %
			за резање								
			Ф	Л							
планирано у 2020.											
m3											
"Рибник"	четинари	59 600	483	0	1 115	4 198	41	7 554	0	55 230	93
	лишћари	60 511	519	1 141	23 930	0	0	17 100	30 572	73 262	121
	укупно	120 111	1 002	1 141	65 769	1 115	4 198	41	24 653	30 572	128 492
"Сјемећ"	четинари	46 578	283	0	32 508	4 091	0	6 787	0	44 953	97
	лишћари	19 094	89	191	4 819	0	0	3 274	10 983	19 356	101
	укупно	65 672	372	191	37 327	4 091	0	10 061	10 983	64 309	98
"Романија"	четинари	109 362	854	0	80 219	8 517	404	19 409	0	111 761	102
	лишћари	13 911	95	217	3 024	0	0	2 515	5 652	11 503	83
	укупно	123 273	949	217	83 243	8 517	404	21 924	5 652	123 264	100
"Дрина"	четинари	1 554	6	0	1 098	129	0	544	0	1 809	116
	лишћари	47 893	573	1 310	21 587	0	0	10 166	20 117	53 753	112
	укупно	49 447	579	1 310	22 685	32	129	10 710	20 117	55 562	112
"Маглић"	четинари	49 912	471	0	47 287	202	4 924	8 164	0	61 048	122
	лишћари	27 666	0	112	11 797	0	0	0	19 855	31 764	115
	укупно	77 578	471	112	59 084	202	4 924	8 164	19 855	92 812	120
"Борја"	четинари	20 238	0	0	12 106	418	3 346	5 037	0	20 907	103
	лишћари	81 432	358	842	28 182	0	100	15 000	36 403	80 885	99
	укупно	101 669	358	842	40 288	418	3 446	20 037	36 403	101 792	100
"Височник"	четинари	107 461	730	0	70 719	6 833	0	22 214	0	102 804	96
	лишћари	13 028	0	636	5 836	0	0	0	7 775	14 247	109
	укупно	120 489	730	636	76 555	2 308	6 833	22 214	7 775	117 051	97
"Вучевица"	четинари	41 226	92	0	31 208	2 450	0	5 700	0	40 000	97
	лишћари	21 131	189	0	7 741	0	0	0	14 000	21 930	104
	укупно	62 357	281	0	38 949	2 450	0	5 700	14 000	61 930	99
"Горица"	четинари	76 357	195	0	53 563	709	6 652	14 934	0	76 054	100
	лишћари	23 275	157	342	7 301	0	0	6 882	16 701	31 383	135
	укупно	99 632	352	342	60 864	709	6 652	21 816	16 701	107 437	108
ЦГК	четинари	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	лишћари	479	0	0	177	0	0	0	4 136	4 313	900
	укупно	479	0	0	177	0	0	0	4 136	4 313	900
"Трескавица"	четинари	8 600	76	0	5 727	61	359	1 143	0	7 366	86
	лишћари	12 362	180	412	4 279	0	0	0	8 744	13 615	110
	укупно	20 962	256	412	10 006	61	359	1 143	8 744	20 981	100
"Клековача- Потоци"	четинари	39 163	253	0	26 315	253	2 088	6 514	0	35 555	91
	лишћари	9 090	0	92	4 503	0	0	3 204	6 412	14 211	156
	укупно	48 253	253	92	30 818	253	2 088	9 718	6 412	49 766	103
"Милићи"	четинари	12 336	14	0	6 050	503	1 825	2 393	0	10 785	87
	лишћари	18 446	109	243	6 481	0	0	4 853	9 469	21 155	115
	укупно	30 782	123	243	12 531	503	1 825	7 246	9 469	31 940	104
Укупно	четинари	831 944	4 798	0	592 268	15 972	1 376	159 224	0	845 847	102
	лишћари	1 060 455	7 131	17 184	360 738	115	983	135 948	658 687	1 181 512	111
	укупно	1 892 400	11 929	17 184	953 007	16 087	73 241	295 172	658 687	2 027 358	107

4. План реализације шумских дрвних сортимената

План реализације шумских дрвних сортимената је производ укупних планираних количина по сортиментима и цијена из важећег Цјеновника шумских дрвних сортимената.

Приликом реализације произведених количина шумских дрвних сортимената, мора се имати на уму следеће:

- обавезна је примјена једнообразног купопродајног уговора и услова у њему,
- уговарање се врши на основу Критерија бодовања усвојених од стране Ресорног министарства,
- продаја вриједнијих дрвних сортимената (трупаца) путем лицитације је предвиђена у количини до 25 % укупно реализоване количине трупаца, а у складу са Акционим планом Владе Републике Српске,
- забрањена је продаја трупаца у дубећем стању изузев продаје ограничених количина за изградњу и поправку породичних кућа и помоћних објеката на селу и у случајевима гдје се продаја врши лицитацијом у изданацким шумама,
- рад са непосредним купцима и извођачима који не извршавају уредно радове, не извршавају уговором предвиђене обавезе, баве се нелегалним активностима у шумарству, је забрањен,
- пласману мање вриједних сортимената (рудно, целулозно и огревно дрво) мора се посветити посебна пажња по питању њихове процентуалне заступљености у укупној реализацији ШДС. Потребно је да њихов проценат буде усклађен са планом и са процентом који је предвиђен шумскопривредним основама,
- квалитет и солвентност купца је основ при одабиру пословног партнера.

Из табеле на страни 39 може се видјети да је у наредној години планиран већи обим реализације шумских дрвних сортимената за 7 индексних поена у односу на очекивано извршење у 2019. години. Планирано сортиментно учешће трупаца четинара мање је за 1,29 % од очекиваног учешћа истих у 2019. години. Планирано сортиментно учешће трупаца букве је мање за 2,31% у односу на извршење у 2019. години, док је код трупаца храста планско учешће веће за 0,18%. Оваква сортиментна структура је разлог што је просјечна планирана цијена лишћара мања од очекиване у 2019 години за 3,29 КМ/м³, а четинара за 1,57 КМ/м³. Планирана цијена свих ШДС који ће се реализовати са камионског пута је 93,66 КМ/м³ и мања је за 3,22 КМ по јединици производа од очекиване у 2019. години. Та појава је била присутна и претходних година, те се очекује да ће сортиментно учешће трупаца бити у остварењу веће него што је планирано. У прилог ове констатације иде и податак да је потражња за нашим производима велика те је самим тим и могућност бољег класирања и сортиментног и квалитетног олакшана, чему је потврда и 2019. година у којој се очекује да се оствари цијена свих сортимената без малопродаје 96,88 КМ/м³, што је за 4,87 КМ/м³ више од планиране за 2019. годину.

- У складу са Динамичким планом предвиђене су следеће мјере:
- Продаја шумских дрвних сортимената вршиће се искључиво уз обезбјеђивање гаранција наплате или авансном уплатом.
 - Редовно усклађивање цијена шумских дрвних сортимената са цијенама у окружењу и условима тржишта.
 - Учешће у активностима за утврђивање степена финализације предузећа за прераду дрвета.
 - Учешће у радној групи за израду правилника који ће уредити односе између шумарства и прераде дрвета.

Производно-финансијски план за 2020. годину

Сортимент		Оцјена остварења 2019. године					План за 2020.г.					Индекс			
		Количина м3	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структур.	% обл.	Количина м3	Цијена КМ	Вриједност КМ	Сорт. структур.	% обл.	план/оцјена Кол.	Вријед.		
ЧЕТИНАРИ	Трупци јеле и бијелог бора	за фурнир	3 242	213.08	690 855		1.02	2 768	200.00	553 515		0.85	85	80	
		за љуштење	7	183.10	1 315		0.00	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	147 251	149.52	22 017 434		46.50	103 600	147.00	15 229 222		31.88	70	69
			II кв. класе	90 411	123.22	11 140 212		28.55	149 952	124.00	18 594 086		46.14	166	167
			III кв. класе	75 726	103.29	7 821 510		23.92	68 650	106.00	7 276 891		21.13	91	93
	Укупно	316 638	131.61	41 671 325	38.51		324 970	128.18	41 653 714	38.81		103	100		
	Трупци смрче	за фурнир	2 468	215.76	532 536		0.98	1 969	202.00	397 677		0.79	80	75	
		за љуштење	2	165.00	330		0.00	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	100 361	151.75	15 229 674		40.00	70 814	150.00	10 622 048		28.43	71	70
			II кв. класе	74 043	125.60	9 299 658		29.51	112 269	127.00	14 258 137		45.08	152	153
			III кв. класе	74 001	106.17	7 856 333		29.50	64 009	109.00	6 977 034		25.70	86	89
	Укупно	250 875	131.21	32 918 531	30.52		249 061	129.51	32 254 896	29.75		99	98		
	Трупци црног бора	за фурнир	19	186.84	3 550		0.07	63	166.00	10 436		0.32	331	294	
		за љуштење	122	159.02	19 400		0.46	0		0		0.00	0	0	
		за резање	I кв. класе	8 526	122.78	1 046 768		32.06	5 861	126.00	738 548		29.39	69	71
			II кв. класе	7 549	99.89	754 024		28.38	9 096	105.00	955 126		45.61	121	127
			III кв. класе	10 381	84.94	881 800		39.03	4 924	88.00	433 271		24.69	47	49
	Укупно	26 597	101.72	2 705 543	3.24		19 944	107.17	2 137 381	2.38		75	79		
	Трупци осталих четинара	за фурнир	0		0		0.00	14	166.00	2 390		1.33			
за љуштење		0		0		0.00	0		0		0.00				
за резање		I кв. класе	159	129.36	20 511		20.38	187	128.35	24 041		17.28	118	117	
		II кв. класе	249	104.77	26 084		32.00	565	106.55	60 183		52.12	227	231	
		III кв. класе	371	87.35	32 375		47.63	317	88.62	28 120		29.28	86	87	
Укупно	778	101.48	78 971	0.09		1 084	105.86	114 735	0.13		139	145			
Укупно трупци четинара	594 888	130.07	77 374 370	72.36		595 059	127.99	76 160 726	71.07		100	98			
ТТ стубови	7 396	144.10	1 065 827		0.90	15 887	142.77	2 268 258		1.90	215	213			
Рудно дрво	60 276	71.99	4 339 140		7.33	71 211	72.00	5 127 218		8.50	118	118			
Остала обловина	339	43.82	14 853		0.04	1 326	44.19	58 590		0.16	391	394			
Целулозно дрво	159 231	54.95	8 749 474		19.37	153 825	53.98	8 303 110		18.37	97	95			
Свеукупно:	822 130	111.35	91 543 664	100		837 308	109.78	91 917 903	100		102	100			
ЛИШЋАРИ	Трупци бујке	за фурнир	2 856	285.75	816 231		0.87	6 625	282.00	1 868 142		1.92	232	229	
		за љуштење	12 997	202.91	2 637 193		3.96	15 975	192.00	3 067 124		4.63	123	116	
		за резање	I кв. класе	119 494	131.79	15 748 346		36.40	70 859	127.00	8 999 106		20.53	59	57
			II кв. класе	101 334	102.07	10 342 670		30.87	108 508	101.00	10 959 351		31.44	107	106
			III кв. класе	91 611	79.63	7 295 181		27.91	143 109	79.00	11 305 574		41.47	156	155
	Укупно	328 292	112.22	36 839 620	34.33		345 075	104.90	36 199 297	32.02		105	98		
	Трупци храста	за фурнир	F1	253	508.88	128 782		1.01	456	505.00	230 281		1.51	180	179
			F2	763	407.94	311 126		3.03	1 156	410.00	473 945		3.82	152	152
		за резање	I кв. класе	6 574	263.19	1 730 098		26.15	6 299	265.00	1 669 179		20.79	96	96
			II кв. класе	7 889	192.71	1 520 291		31.38	9 060	200.00	1 811 909		29.91	115	119
			III кв. класе	9 659	160.13	1 546 691		38.42	13 322	165.00	2 198 058		43.98	138	142
	Укупно	25 137	208.34	5 236 987	2.63		30 292	210.73	6 383 372	2.81		121	122		
	Трупци племенитих	2 487	216.37	538 085		0.26	3 749	200.51	751 689		0.35	151	140		
	Трупци осталих	4 392	80.20	352 245		0.46	5 041	79.36	400 042		0.47	115	114		
	Рудно дрво	196	80.00	15 675		0.02	983	80.00	78 640		0.09	502	502		
	Остала обловина	219	136.78	29 897		0.02	840	85.84	72 108		0.08	384	241		
	Целулозно дрво	56 401	63.86	3 601 906		5.90	131 608	61.69	8 118 282		12.21	233	225		
	Огријев	539 277	63.32	34 144 447		56.39	560 242	63.29	35 458 542		51.98	104	104		
	Свеукупно:	956 400	84.44	80 758 862	100		1 077 830	81.15	87 461 972	100		113	108		
СВЕУКУПНО:	1 778 531	96.88	172 302 526	94		1 915 137	93.66	179 379 875	94		108	104			
ЛИШЋАРИ+ЧЕТИНАРИ	108 854	32.99	3 591 614	6		112 221	33.71	3 783 059	6		103	105			
СВЕУКУПНО	1 887 384	93.19	175 894 140	100		2 027 358	90.35	183 162 934	100		107	104			

5. План укупне реализације

Планирана укупна реализација (укупан приход по свим основама) износи 217.899.399 КМ и обухвата:

Ред. Бр.	Врста реализације	Вриједност /КМ/
1	Реализација од шумских дрвних сортимената	184.474.314
2	Реализација по основу коришћ. намјенских средстава у складу са ЗОШ :	
	- шумско-узгојни радови	10.207.356
	- изградња и реконструкција путева	7.357.578
	- остало у складу са Законом	3.642.982
3	Реализација од расадничке производње	1.634.320
4	Реализација од ловства	337.667
5	Реализација од осталих шумских производа	84.000
6	Реализација од шумских штета (наплата)	129.300
7	Реализација од услуга у приватним шумама	2.889.000
8	Остали пословни приходи	6.456.273
9	Финансијски приход	323.552
10	Остали приходи	347.056
11	Приходи по основу пром. рач. пол. и исп. греш. ран. година	16.000
	Укупно	217.899.399

Реализација од шумских дрвних сортимената чини 85 % укупног прихода Предузећа. План реализације по основу ефеката продаје путем лицитације приказан је у табеларном дијелу Плана. Реализација шумскоузгојних радова и расадничке производње произилази из планираног обима извођења ових радова, те производње садница у планском периоду.

Структуру остале реализације чине: приходи од пословне дјелатности ИРПЦ-а Бања Лука, Центра за газдовање кршем Требиње и шумарске куће „Огњиште“, финансијски приходи и остали приходи.

6. Остали производи шумарства

Поред производње дрвета шуме дају и низ других производа (гљиве, ароматично и љековито биље, шумско воће и остали плодови) који су у претходном периоду релативно мало кориштени. Данас се по бројним показатељима види да шумарство као привредна грана треба користити све оно што шума даје као мултифункционалан ресурс. Да би се обезбиједио значајнији приход од осталих (споредних) шумских производа неопходно је кадровско јачање и одговорнији однос према овим пословима у шумским газдинствима и Предузећу у цјелини, израда упутстава, те обезбјеђење локација пратећих објеката (хладњача, магацина и др.) и тржишта. Усвајањем новог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац предвиђа се оснивање Сектора за остале шумске производе на нивоу Предузећа. Истим правилником је прецизирано и оснивање радних јединица за остале шумске производе у свим шумским газдинствима, чиме се недвосмислено потврђује одређеност Предузећа за повећање пословних прихода кроз овај вид реализације. У 2019. години почели су радови на прикупљању података за израду студије о потенцијалима осталих производа у шумама Републике Српске, чији је носилац ИРПЦ.

Остале шумске производе треба користити у складу са смјерницама из шумскопривредних основа и програма коришћења осталих шумских производа, Правилника о условима коришћења осталих шумских производа и начину сакупљања њихових надокнада, као и прописа који уређују ову област. Шумска газдинства су дужна да врше контролу промета осталих производа, те сходно

законским прописима уколико користе остале производе издвоје надокнаду од 3 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ, а ако не врше сакупљање осталих шумских производа наплате од комерцијалних сакупљача надокнаду од 5 % продајне цијене производа на посебан рачун ЈПШ. Средства са овог рачуна користе се искључиво за ревитализацију осталих шумских производа на локалитетима са којих они потичу.

У 2020. години планиране су неке конкретније активности по питању скупљања, откупа и прераде споредних шумских производа. Носиоци тих активности су:

- ШГ „Маглић“ Фоча-планира инвестицију подизање хале и инсталирање линије за прераду осталих производа шуме у износу од 650 000 КМ.
- ШГ „Вучевица“ Чајниче-изграђен је објект за прераду шумског отпада на Марковић Колу, а у плану је да се уз хотел Оријент изгради и скијалиште на Цицељу. Вриједност свих ових радова је 300 000 КМ.
- ШГ „Рибник“ Рибник-планирана је куповина котла и опреме за дестилацију етеричних уља чија је вриједност 50 000 КМ.

Планирана набавка машина за цијепање огрева, а у неким газдинствима и инсталација погона за производњу дрвне сјечке, јасно показује да је генерално на нивоу Предузећа присутна тенденција на увећању прихода по свим основама.

Шумска газдинства требају:

- задужити стручна лица за обављање ових послова, обезбиједити складишни простор, откупне станице гдје ће се вршити откуп ових производа, обезбиједити мјерне инструменте и друго неопходно за функционисање истих,

- придржавати се Правилника о начину искоришћавања осталих производа,
- приликом откупа придржавати се Правилника о губицима на роби,
- благовремено ријешити питање циркулације финансијске документације,
- сва газдинства су дужна да на свом подручју изврше контролу промета осталих производа, те сходно законским прописима изврше наплату предвиђене таксе за кориштење истих.

С обзиром да се у неким газдинствима појављује значајан број радника сјекача и тракториста са здравственим проблемима који их спречавају за рад у шуми, потребно је изнаћи могућности за сврсисходно запошљавање истих.

У времену интензивне индустријализације шуме повећавају и свој социјални значај. Та чињеница отвара могућност за проширење наших услуга у смислу кориштења социјалних и спортско-рекреативних функција које шума пружа. Активности на кориштењу ових функција шуме највеће су у националним парковима, док се у оквиру предузећа остварују кроз Шумарску кућу Огњиште на Јахорини, као и кроз ловачке куће у појединим газдинствима које су у склопу радних јединица ловства (Оштрељ, Височник, Вучевица, Маглић, Рибник, Романија, Зеленгора и др.). Овде треба навести да већина развијених земаља одавно препознаје поменути улогу шуме, те у контексту тога и врши субвенционирање шумарства.

6.1 План ловства

Конфигурација терена, надморска висина и клима, те разноликост тла у Републици Српској су погодовали стварању бројних биљних заједница погодних за исхрану и заштиту различитих врста дивљачи, а са тиме и за развој ловства.

У погледу успјешности газдовања ловиштем у оквиру ЈПШ "Шуме Републике Српске" постоји широк квалитативни распон, од оних који су доста урадили и ловство одмах схватили као интегрални дио своје дјелатности, до оних који су у ловству недовољно учинили. Такво стање у појединим случајевима је углавном производ објективних околности, али и субјективних фактора. Значајан корак напријед у газдовању ловиштима ЈПШ РС направљен је у већини привредних и посебних ловишта, која у сваком погледу и требају бити узор доброг газдовања.

Међу природним ресурсима Републике Српске ловне површине заузимају значајан простор и имају специфичну улогу у интегралном газдовању шумама. Ловне површине у Републици Српској износе 2.170.000 ха што је 86 % укупне територије РС. То је еколошки здрав простор, који насељава аутохтона дивљач овог поднебља, високе трофејне вриједности. Значајне врсте које се налазе у нашим ловиштима су: дивокоза, вук, медвјед, велики тетријед, срнећа дивљач, дивља свиња, зец, фазан, јаребица и др.

Дивљач и други природни ловни ресурси су у својини Републике, којима одрживо управља и газдује Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, под условима прописаним Законом о ловству (ЗОЛ). Јавно предузеће је корисник четири посебна и петнаест привредних ловишта, којима управља преко својих организационих дијелова. Садашње стање и ниво развијености ловства у ЈПШ "Шуме Републике Српске" одређују пословну оријентацију и мјере газдовања, које ће се проводити у наредном периоду:

- У газдовању ловиштима и даље давати приоритет узгоју и заштити дивљачи са циљем постизања пуног господарског капацитета ловишта и коришћења реалног годишњег прираста.

- Стимулативним и другим мјерама стварати услове да дивљач у ловишту буде брига свих, посебно оперативно-техничког особља ЈПШ РС, локалних ловаца и њихових организација са којим треба успоставити и одржавати партнерске односе.

- Појачати ангажман медија у пропаганди ловства као ресурса еколошко-привредне категорије.

- Пошто су потписане међународне конвенције, а посебно „Конвенција о међународној трговини угроженим врстама флоре и фауне“-CITES, потребно је сада, кроз потребну документацију, обезбиједити увјерљиве доказе да одређене врсте дивљачи код нас нису угрожене, него чак праве озбиљне штете, па неке нису ни заштићене.

- Иако је CITES потписан, отежано је његово спровођење у пракси (пренос надлежности на ентитете), па је потребно на свим нивоима, уз сарадњу са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и осталим надлежним Министарствима и научним установама инсистирати на његовој реализацији, како би се омогућио долазак страних ловаца.

- Дугорочније рјешавати питање кадрова за рад у ловству, како оперативног тако и руководног.

- Настојати да се оствари већи приход кроз одстрел дивљачи (то је једини и основни вид прихода, који је за сада онемогућен неспровођењем CITES-а), али и настојати да се приход оствари и од споредних дјелатности (еко туризам, сеоски туризам, фото лов и др.)

7. План пословања Центра за газдовање кршом

Центар за газдовање кршом Требиње газдује шумама и шумским земљиштем на подручју општина Требиње, Љубиње, Билећа и Берковићи, као и дијеловима општина Невесиње и Гацко. Основни документ на основу кога се газдује овим подручјем је дугорочни Програм газдовања подручјем крша, који се доноси за период од десет година (од 01.01.2014.–31.12.2023.г.) и газдовање се углавном своди на кориштење општекорисних функција шума (ЗОШ. Члан 15).

Већина активности радника Центра за газдовање кршом Требиње планираних у 2020. години су радови на узгоју и заштити шума.

1. Од узгојних радова планирано је да се из средстава просте репродукције шума изврши пошумљавање унутар високих шума на површини од 0,5 ха.

2. Из средстава посебних намјена за шуме (проширена репродукција) планирано је пошумљавање крша на површини од 130,5 ха, попуњавање култура на кршу на површини од 46,48 ха, прашење и окопавање култура на површини од 130,5 ха, те чишћење од корова и непожељних врста у културама испод таксационог прага на површини од 6,2 ха.

Поред узгојних радова, из средстава посебних намјена за шуме планирано је да се финансирају радови заштита шума од биљних болести и штеточина и заштита шума од пожара, као и да се финансирају плате радника центра у складу са пројектима финансирања Центра за газдовање кршом Требиње.

3. У току 2020. године планиране су следеће набавке у расаднику Требиње:

- Изградња растилишта са системом за наводњавање
- Набавка рамова, контејнера и столова
- Хидротехника у расаднику
- Припремни радови у расаднику
- Изградња хладњаче, гараже, магацина, надстрешнице
- Набавка дестилатора за производњу етеричних уља.

План наведених набавки је у складу са Главним пројектом централног шумског расадника Требиње.

4. Планирана је и реконструкција зграде Центра, те опремање пословних просторија.

8. План пословања Истраживачко-развојног и пројектног центра

Статутом ЈП "Шуме Републике Српске" организациони дио Истраживачко-развојни и пројектни центар основан је с циљем да за Предузеће првенствено, а и за друге субјекте, израђује и извршава:

- шумско-привредне основе за државне и приватне шуме,
- ловне основе,
- пројектовање објеката ниско и високоградње,
- инвестиционо-техничку документацију,
- остале пројекте и програме,
- послове дијагнозно-прогнозне и извјештајне службе.

У току 2020. године, планирано је да се изврше следећи радови:

-Обрада теренских података и писање текстуалног дијела шумскопривредних основа за следећа шумскопривредна подручја: "Доњедринско", „Власеничко“ и "Милићко".

-Прикупљање таксационих података за следећа шумскопривредна подручја: "Чајничко", „Рогатичко“ и "Мркоњићко".

-Припремни радови за инвентуру који се односе на издвајање и обиљежавање одсјека на терену за следећа шумскопривредна подручја: "Посавско", „Петровачко“ и "Источнодрварско".

-Планирано је да се раде ловне основе за ловачка удружења и процјене здравственог стања стабала по дрворедима у општинама Републике Српске, али још нису склопљени уговори за те послове и очекује се да ће бити склопљени до прољећа 2020. године.

-Пројектовање и израда инвестиционо-техничке документације за пројекте изградње шумских камионских путева око 50 km и пројекте реконструкције шумских камионских путева око 40 km.

-У овој планској години наставиће се са мониторингом здравственог стања шума путем сателитских снимака за цијелу територију Републике Српске.

-Вршиће се снимање података са постављених биоиндикацијских тачака у оквиру Извјештајно-прогнозне службе.

-Наставиће се прегледи регистрованих и нерегистрованих сјеменских објеката у свим шумскопривредним подручјима гдје је било таквих објеката. У склопу тих активности вршиће се и прегледи расадника у погледу контроле производње, здравственог стања шумског сјемена и контроле квалитета и здравственог стања садног материјала.

-Наставиће се послови дигитализације карата за шумскопривредна подручја која нису до сада дигитализована.

-Наставиће се обука сјечака и тракториста у Јавном предузећу, сходно одлуци Управе Јавног предузећа.

-У 2020. години наставиће се радови на прикупљању података за израду запреминских и сортиментних таблица, као и на прикупљању података за израду норми и норматива рада за средства у шумарству.

-У 2020. години почеће се прикупљати подаци за израду студије о потенцијалима осталих производа у шумама Републике Српске.

9. План радне снаге

Производно-финансијски план ће се реализовати са 4 938 радника са следећом квалификационом структуром радне снаге:

Укупно	ВСС	ВШС	ССС	НСС	ВКВ	КВ	ПК	НК	Укупно
Број запослених	1 171	67	2 474	32	57	836	56	245	4 938
%	24	1	50	1	1	17	1	5	100

План радне снаге усклађен је са потребама Јавног предузећа, тј. организационих дијелова, како у извршењу Производно-финансијског плана за 2020. годину, тако и за континуирано дугорочно остварење производних и програмских циљева, утврђених Законом о шумама, Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, усвојеној од стране Надзорног Одбора Предузећа 15.02.2019. године, Статутом Јавног предузећа и другим планским документима.

Јавно предузеће нема вишка радне снаге, с тим што је потребно извршити усклађивање према усвојеној унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ "Шуме Републике Српске" а.д. Соколац, која уводи проширење производне дјелатности у области осталих шумских производа. Планирани број радника не смије доводити у питање остварење права радника из Колективног уговора код послодавца, који је ступио на снагу 14.12.2018. године.

10. План образовања и стручног усавршавања

За унапређење газдовања шумама, један од предуслова је повећање стручности и квалитета стручног рада запослених радника кроз преквалификацију, додатно образовање и усавршавање. Исто тако, стипендирањем ученика и студената одређених квалификација планира се побољшати квалификациона структура и обезбиједити неопходни додатни кадрови, који су гарант бољег и стручнијег рада.

У ове сврхе предвиђено је укупно 348.474 КМ финансијских средстава, а њихова расподела ће се вршити на основу Правилника донешеног на нивоу Предузећа.

11. План сертификације шума

Сертификација је релативно нов концепт унапређења квалитета газдовања шумским ресурсима који се у потпуности базира на принципу добровољности. Смисао сертификације је да се осигура потврда да је производ произведен на прописан начин. Повећањем друштвене свијести о уништавању и деградацији шума дошло се до тога да се потрошачи желе осигурати да куповином дрвета и других производа шуме неће допринијети том уништавању, већ напротив да ће помоћи очувању тог богатства за будуће генерације. Под сертификацијом газдовања шумама подразумјева се процедура у којој независно акредитационо тијело (акредитациона кућа SGS из Словачке) издаје писмену потврду и тиме гарантује за аутентичност свога налаза, да су активности газдовања које се проводе на одређеном шумском подручју усклађене са унапријед дефинисаним и међународно признатим стандардима. То потврђује да предузећа која газдују шумама доприносе побољшању стања шумског екосистема, а тиме и глобалног екосистема.

Међународним FSC стандардима за газдовање шумама је предвиђено издвајање шума високе заштитне вриједности и репрезентативних узорака 5% од укупне површине, док је у „Шумама РС“ издвојено 15% (у ову површину је укључена цјелокупна површина којом газдује ЦГК Требиње). Све ове шуме су обиљежене на прегледним картама.

У 2020. години потребно је спровести све активности на отклањању корективних мјера које су изречене приликом контролног прегледа у 2019. Све ово изискује озбиљност у поштивању свих критеријума које прописују FSC стандарди, те намећу обавезу да газдинства са великом одговорношћу приступе отклањању изречених примједби. У последње вријеме уочено је све веће занимање интересних страна за процес газдовања шумама. Укључивање интересних страна у процес газдовања шумама је важан аспект у процесу сертификације, те шумска газдинства у наредном периоду требају посветити посебну пажњу консултовању интересних страна приликом свих својих редовних активности. Пошто је најављено да се ради на проширењу FSC стандарда односно индикатора, само колективним и одговорним радом по овом питању можемо се надати dobrим резултатима.

Основни ефекти који се очекују од Програма сертификације и чије испуњавање би задовољило захтјеве већине интересних група су сљедећи: заустављање могућих негативних утицаја који би довели до смањења шумских површина, побољшање квалитета газдовања шумама, несметан и бољи приступ свјетском тржишту, унапређење човјекове околине и бољи привредни и социјални развој.

Циљ FSC је промовисање еколошки одговорног, друштвено корисног и економски одрживог газдовања шумама.

Унапређење газдовања шумама након провођења процеса сертификације огледа се кроз процјену еколошко-социолошког утицаја активности газдовања у процесу планирања, заштите на раду и примјене сигурносних мјера током извођења радова и процедура мониторинга општих карактеристика шуме, пословања предузећа и осталих еколошко-социолошких аспеката.

12. План формирања и расподеле укупног прихода

План формирања и расподеле укупног прихода (план биланса успјеха) је продукт планираног обима реализације шумских дрвних сортимената и њихових цијена из важећег Цјеновника, као и осталих пословних, финансијских и других прихода, са једне стране, те пословних, финансијских и осталих расхода насталих коришћењем шума и шумског земљишта у складу са Законом о шумама и осталим законским и подзаконским прописима, са друге стране.

У односу на остварени укупни приход из 2018. године планира се повећање укупног прихода у 2020. години за 7 %, док је то повећање у односу на очекивани приход у 2019. години 9 %. План формирања и расподеле укупног прихода види се из следеће табеле:

Ред. бр.	Елементи	Оцјена остварења у 2019. Износ (КМ)	План 2020. Износ (КМ)	%	
1	Пословни приходи	199 200 739	217 212 791	109	
2	Пословни расходи	194 081 183	211 182 015	109	
3	Финансијски приходи	362 198	323 552	89	
4	Финансијски расходи	1 377 310	772 149	56	
5	Остали приходи	718 530	347 056	48	
6	Остали расходи	1 015 534	687 156	68	
7	Приходи од усклађ.вријед.имовине	20 771			
8	Расходи од усклађ.вријед.имовине	1 400			
9	Приходи по основу промј. рач. политика и исправке грешака из ран. година	33 560	16 000	48	
10	Расходи по основу промј. рач. политика и исправке грешака из ран. година	76 831	13 000	17	
11	Укупни приход	200 335 798	217 899 399	109	
12	Укупни расход	196 552 259	212 654 320	108	
13	Бруто резултат	Бруто добитак	3 783 540	5 245 078	139
14		Бруто губитак			
15	Порези и доприноси из добитка				
16	Нето резултат предузећа	Нето добитак	3 783 540	5 245 078	139
		Нето губитак			

Пословна 2019. година за Предузеће представља наставак стабилизације пословања у сфери производње и реализације шумских дрвних сортимената што је довело до поправљања финансијске стабилности.

У 2020. години очекује се финансијски резултат од сса 5,25 милиона КМ, што је могуће остварити само уз максимално ангажовање свих запослених у Предузећу и бољи третман Предузећа код релевантних институција. Конкретна помоћ Предузећу би била, поред осталог, и сагласност Владе РС на продају најквалитетнијих шумских дрвних сортимената путем лицитације што је и предвиђено овим планом, а и обавеза је која проистиче из важећег Акционог плана на сузбијању незаконитих активности у сектору шумарства и дрвне индустрије донесеног од стране Владе РС.

За побољшање финансијског стања значајно би било добијање средстава из накнаде за унапређење општекорисних функција шума у складу са чланом 91. ЗОШ, а која су у претходних неколико година била мала за задовољење свих наших обавеза које се финансирају из тих средстава (радови проширене репродукције шума).

На побољшање пословања значајно би утицало смањење издвајања за локалне заједнице, које је потребно ускладити са издвајањем у земљама у окружењу.

Недостатак обртних средстава у дужем периоду код неких организационих дијелова Предузећа намеће интензивнији рад на поправљању ликвидности, односно дуготрајан и темељит рад на финансијској консолидацији.

То првенствено подразумева:

- спровођење донесених мјера из претходне године, у потпуности,
- потпуно извршавање планираних задатака,
- повећање учешћа више вриједних сортимената,
- свођење свих залиха на оптимум,
- спровођење мјера штедње на свим нивоима,
- одабир квалитетних, доказаних и солвентних купаца,
- бољу наплату и утуживање дужника,
- инвестирање у складу са могућностима,
- стимулативно награђивање запослених.

Динамички план обухвата мјере за увођење строге финансијске дисциплине уз обрачун затезних камата и обавезно коришћење електронске диспозиције, у циљу постизања боље ликвидности. Израдом аката о интерном финансирању контролисати преливање финансијских средстава између организационих дијелова. Смањењем задужености Предузећа, обезбјеђивањем инструмената плаћања и наплатом старих потраживања склапањем уговора о репрограму, постићи пуну финансијску стабилност.

13. План расхода

Предвиђени планирани расходи (трошкови) су 212 654 320 КМ. Највећи дио планираних расхода чине пословни расходи, односно 99,31 % од укупних расхода. У оцјени остварења за 2019. пословни расходи чине 98,70 % укупних расхода.

Структура планираних расхода за 2020. годину у поређењу са оцјеном остварења истих у 2019. години је дата у следећој табели:

Ред. бр.	Врста расхода	Оцјена остварења у 2019. Износ (КМ)	План 2020. Износ (КМ)	индекс
1	Набавна вриједност продате робе	134 323	170 000	127
	Трошкови материјала	4 663 184	5 906 602	127
	Трошкови горива и енергије	4 416 551	5 154 361	117
	Трошкови плата и накнада плата	93 510 556	95 595 370	102
	1 - сјеча и израда шумских дрвних сортимената	14 292 107	16 410 841	115
	2 - привлачење шумских дрвних сортимената од пања до кам. пута	26 560 248	31 063 885	117
	Укупно /1+2/:	40 852 355	47 474 726	116
	3 - Остале производне услуге	9 464 172	13 020 639	137
	Укупно трошкови производних услуга /1+2+3/:	50 316 527	60 495 365	120
	Амортизација основних средстава	8 631 557	8 887 595	103
	Трошкови накнаде за шуме-члан 89.став 1.30Ш-а	12 296 317	13 745 968	112
Накнада за општине	16 879 141	18 136 761	107	
Остали пословни расходи	3 233 027	3 089 992	96	
	Укупно:	194 081 183	211 182 015	109
2	Финансијски расходи из односа са повезаним правним лицима			
	Расходи камата и негативних курсних разлика	1 377 310	763 449	55
	Остали финансијски расходи		8 700	
	Укупно:	1 377 310	772 149	56
3	Губици по основу расходовања и продаје осн. средств. и нематеријалних улагања			
	Мањкови			
	Расходи по основу исправке вриједности и отписа потраж. и остали расходи	1 015 534	687 156	68
	Укупно:	1 015 534	687 156	68
4	Расходи од усклађивања вриједности сталне имовине	1 400		
5	Расходи по основу промијене рач. полит. и исправке грешака из ранијих година	76 831	13 000	17
	Свеукупни расходи	196 552 259	212 654 320	108

У структури пословних расхода производне услуге чине 28,65%, односно 60,50 милиона КМ, од чега сјеча, израда и привлачење учествују са 78,48 % у укупним производним услугама. Трошкови плата и накнада плата чине 45,27 % пословних расхода, док су трошкови надокнаде за коришћење шума и шумског земљишта 6,51 % укупних пословних расхода, трошкови накнада за развој општина са којих потичу продати дрвни сортименти, по основу Закона о шумама ("Сл.гласник РС", број 75/08 и допуна истог "Сл.гласник РС", број 60/13) у пословним расходима партиципирају са 8,59%, а остали пословни расходи чине 1,46 % укупних пословних расхода. Расходи су планирани на основу:

- остварених трошкова за 2018. и очекиваних из 2019. године,
- Закона о раду,
- Колективног уговора за запослене у ЈПШ „Шуме Републике Српске“ ад Соколац,
- Јединствених норми радова у шумарству и калкулација, те извођачких пројеката, и
- законских прописа и уредби.

За боље пословање, односно бољи финансијски резултат поред остварења планиране производње и побољшања њене квалитетне структуре, предвиђена је штедња на свим нивоима и сегментима.

Нарушена финансијска равнотежа код једног броја шумских газдинстава се може поправити повећањем прихода, с једне и смањеним трошковима, с друге стране.

14. План инвестиционих улагања

План инвестиционих улагања садржи инвестициона улагања по врстама инвестиција и по организационим дијеловима Предузећа, са изворима финансирања.

Свако инвестирање морају да прате:

- адекватне одлуке органа Предузећа,
- сагласности и грађевинске дозволе,
- пројектна рјешења (објекти ниско и високоградње),
- рјешење имовинско-правних односа (објекти ниско и високоградње),
- додјела уговора извођачима радова у складу са Законом о јавним набавкама,
- увођење извођача радова у посао (објекат рада),
- именовање надзорног органа,
- испостављање ситуација за извршени рад (привремене и окончане),
- технички пријем, употребна дозвола,
- колаудациони записници, који уз пратећу документацију чине основ за књижење у основна средства,
- куповина основних средстава у складу са Законом о јавним набавкама.

План инвестиционих улагања представља оцјену потреба за инвестицијама у сваком шумском газдинству, или другом организационом дијелу Предузећа са приоритетима будућег инвестирања који су раније одређени одлуком Надзорног одбора. Ти приоритети у инвестирању су:

- **биолошке инвестиције (шумскоузгојни радови),**
- **реконструкција и градња шумских камионских путева,**
- **набавка основних средстава,**
- **набавка интегралног информационог система,**
- **шумскопривредне основе.**

Предвиђена су укупна улагања у износу од 51,5 милиона КМ.

Врста инвестиције		Оцјена остварења у 2019.	План 2020.	%
Биолошке инвестиције	из извора надокнаде за коришћ. шума и шумског земљишта и осталих	7 908 162	6 701 610	85
	из извора надокнаде за унапређ. општекорисних функција шуме	334 479	3 505 747	1048
	остали		273 284	
	Укупно:	8 242 641	10 480 640	127
Изградња шумског камионског пута		1 751 860	4 414 364	252
Реконструкција шумског камионског пута		1 775 210	4 561 125	257
Израда ШПО		1 377 851	1 318 506	96
Ловна основа			23 000	
Информациони систем		169 889	385 998	227
Интегрални информациони систем			11 714 950	
Израда запреминских и сортиментних таблица			800 000	
Набавка основних средстава		3 181 883	12 006 313	377
Изградња и куповина објеката		1 534 433	4 404 962	287
Остало		343 465	1 393 751	406
Укупно		18 377 232	51 503 609	280

Као што се види у табели, планира се повећање инвестиционих улагања у односу на очекивана улагања у 2019. години за 180 %. Разлог овоме је првенствено: планирање набавке новог информационог система за Предузеће, знатно већи обим радова на изградњи и реконструкцији шумских камионских путева, повећање биолошких инвестиција (шумскоузгојни радови), набавка основних средстава као и изградња и куповина објеката. У току 2020. године планира се почетак успостављања интегралног информационог система на савременим технологијама, коришћењем мобилних рачунара за праћење шумских дрвних сортимената.

ЗАКЉУЧЦИ:

- Имајући у виду сложеност шуме као биогеоценозе, као и многобројне захтјеве према шумама, често се више функција шуме преплиће на једној површини. Задатак шумарства као струке је да, између осталог, омогући неометано и равномјерно задовољење свих функција шума, на чему се заснива савремено, полифункционално газдовање. Примјена концепта мултифункционалног шумарства који осигурава уравнотежен однос потреба различитих интересних и корисничких група у односу на многобројне функције шуме, намеће се као једино конзистентно, али и најкомплексније рјешење.
- Посвећеност одржавању трајности приноса и прихода се види и кроз планирани обим производње од 2,850 милиона m^3 свеукупне дрвне масе што представља 85 % просјечног годишњег етата за шуме подесне за газдовање по ШПО (3,356 милиона m^3 свеукупне дрвне масе). Оваквим односом величина могуће и планиране сјече и висине годишњег прираста свеукупне дрвне масе (5,181 милиона m^3) долази до сталног повећања залиха свеукупне дрвне масе.
- У 2020. години наставиће се активности на реализацији Динамичког плана за редефинисање организационо економске позиције „Шума РС“, у свим сегментима остваривања планских задатака, уз јачање људских и материјалних ресурса као претпоставке задовољавајућих резултата таквих активности. Очекујемо и од осталих институција задужених за реализацију појединих активности да се укључе у реализацију истих, јер су изузетно значајне за унапређење пословања Јавног предузећа. Постигнута је потпуна транспарентност свих пословних активности у Предузећу путем информисања јавности преко интернет сајта, а што ће имати све већи значај у наредном периоду.
- Са порастом значаја и комплексности еколошких и социолошких функција шуме, усложњавају се и односи између различитих интересних група и видова коришћења шумских ресурса. На глобалном плану се у посљедњим деценијама значајно повећао број актера шумарске политике са различитим, неријетко и супротстављеним интересима. Укључивање интересних страна у процес газдовања шумама је важан аспект у процесу сертификације, те шумска газдинства у наредном периоду требају посветити посебну пажњу консултовању интересних страна приликом свих својих редовних активности. Основни ефекти који се очекују од Програма сертификације и чије испуњавање би задовољило захтјеве већине интересних група су сљедећи: заустављање могућих негативних утицаја који би довели до смањења шумских површина, побољшање квалитета газдовања шумама, несметан и бољи приступ свјетском тржишту, унапређење човјекове околине и бољи привредни и социјални развој. Приликом контролног прегледа поштивања FSC стандарда у 2019. години изречено је низ корективних мјера, за чије отклањање је у 2020. години потребно провести све неопходне активности.
- Планираним шумскоузгојним радовима на подизању, одржавању и њези постојећих шумских култура, те пошумљавању голети и потребним радовима у високим деградираним и изданачким шумама и другим радовима, наставиће се значајна улагања у шуме и шумски фонд који се не воде у билансној позицији Предузећа. Повећање шумског фонда који по Закону не чини имовину Предузећа само по основу улагања у шумско-узгојне радове износи 10,5 милиона КМ што је више од оцјене остварења за 2019. годину за 27%. Потпуно испуњење обавеза дефинисаних Законом о шумама и важећим ШПО је могуће ако се сва средства прикупљена по основу

надокнаде за унапријеђење општекорисних функција шума по члану 91. Закона о шумама усмјере у намјенске сврхе.

- У сфери ефикаснијег коришћења средстава посебних намјена за шуме, прикупљених у складу са Законом о шумама, очекујемо значајан ефекат од ревизије учинка „Управљање средствима посебних намјена за шуме“ извршене у току 2019. године од стране Главне службе за ревизију јавног сектора Републике Српске са датим препорукама Влади РС, МПШВ РС и ЈПШ Шуме РС Соколац као кориснику шума. Наше Предузеће је урадило Акциони план за реализацију препорука, те очекујемо заједнички састанак са представницима Владе РС и ресорног министарства ради проналажења начина за ефикасније управљање намјенским средствима за шуме у складу са законом и датим препорукама.
- Овим планом је обезбјеђен раст имовине Предузећа кроз инвестициона улагања (наставак инвестиције у производњи садног материјала са обложеном корјеновим системом у ЦСРП-Добој и ЦГК-Требиње, изградња и реконструкција шумских камионских путева, те осталих инфраструктурних објеката, израда ШПО, израда интегралног информационог система, сортиментних таблица и остала средства неопходна за пословање Предузећа), и то из извора: амортизације основних средстава, надокнада за коришћење шума и шумског земљишта у својини Републике, надокнада за унапређење општекорисних функција шума, остварене добити и других извора. Планом предвиђена инвестициона улагања за 2020. годину су већа од оцјене остварења инвестиција за 2019. годину за 180 %.
- Поред производње дрвета шуме дају и низ других производа (гљиве, ароматично и љековито биље, шумско воће и остали плодови), који су у претходном периоду релативно мало кориштени. Усвајањем новог Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста у ЈПШ „Шуме РС“ а.д. Соколац предвиђа се оснивање Сектора за остале шумске производе на нивоу Предузећа. Истим правилником је прецизирано и оснивање радних јединица за остале шумске производе у свим шумским газдинствима, чиме се недвосмислено потврђује одређеност Предузећа за повећање пословних прихода кроз овај вид реализације. Планирана су средства и очекује се значајан резултат од улагања у ове сврхе у ЦСРП Добој, те у појединим ШГ-а (производња свих врста шумских и хортикултурних садница, производња љекобиља и производња етеричних уља). У 2020. години планирани су приходи од ловства у износу од 338 хиљаде КМ што није велики износ, али се постепено стварају услови за све успјешније газдовање ловиштима у оквиру Предузећа, те се планира ова дјелатност појачати кадровски и организационо.
- За боље пословање односно бољи финансијски резултат, поред остварења планиране производње и побољшања њене квалитетне структуре, значајно је и смањење укупних расхода и свих врста трошкова по мјестима и носиоцима, те њихово свођење на најмањи могући ниво. Приликом израде Плана тежило се минимализацији индиректних трошкова производње (нематеријални трошкови, непроизводне услуге), док су ограничене могућности рационализације и минимизирања трошкова када се ради о издвајањима по основу Закона. Тако у категорији нематеријалних трошкова највећу појединачну ставку чине издвајања у складу са чланом 89. Закона о шумама, односно 10% финансијских средстава од вриједности продатих ШДС утврђене по цијенама франко камионски пут по Цјеновнику Јавног предузећа шумарства, за развој општина са којих потичу продати сортименти. Та средства чине 85 % укупних нематеријалних трошкова, око 8,59 % укупних пословних расхода, односно 18,1 милиона КМ, што је износ већи за 3,4 пута од планиране бруто добити (5,25 милиона КМ) за 2020. годину.

- Систем рационалног управљања расположивим новцем и одржавање ликвидности Предузећа ће и у 2020. години бити од пресудног значаја за Предузеће. Без обзира на чињеницу да је дошло до постепеног јачања дрвопрерађивачког сектора РС, БиХ и региона што је у доброј мјери нормализовало реализацију ШДС, проблем неликвидности није у потпуности ријешен у прерађивачком сектору што и даље има негативан утицај на Предузеће. Осим тога, у 2019. години суочили смо се са дефицитом извођача радова у шумарству, што је директна посљедица одлива производних радника, а разлог је визна либерализација и дефицит радника у готово свим привредним и услужним дјелатностима у развијеним земљама Европске уније. Отуда и потреба да се на бази искустава из претходног периода евентуални поремећаји на тржишту дочекају спремније, те је за очекивати да ће се плански задаци у овом плану, а све у складу са Законом о шумама, шумскопривредним основама, Трогодишњим планом пословања те посебним Уговором о коришћењу шума и шумског земљишта закљученим са Ресорним министарством, у потпуности испунити.

Јавно предузеће шумарства
"Шуме Републике Српске" а.д. Соколац
Дирекција

Примљено:	11.12.2019 со	
Бројчина описка	Класификациона ознака	Број протокола
07	1001	852/19

в.д. ДИРЕКТОР - а

Славен Гојковић, дипл.инж.шум.